

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ**

**ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΨΗΦΙΑΚΩΝ ΜΕΣΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**Η αύξηση της ενδοοικογενειακής βίας στην περίοδο της
πανδημίας**

Φοιτήτρια: Σαβίνα Ντάνη

Επιβλέπωντας Καθηγητής: Σταμάτης Πουλακιδάκος

Καστοριά, 2022

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σκοπός της εργασίας είναι η διερεύνηση της ενδοοικογενειακής βίας κατά την περίοδο της πανδημίας. Συγκεκριμένα, η εργασία αφορά στο πλαίσιο υλοποίησης μίας ποιοτικής έρευνας μέσω της διεξαγωγής ημιδομημένων συνεντεύξεων με οδηγό συζήτησης, εξετάζοντας τις αντιλήψεις των δημοσιογράφων όσον αφορά το κατά πόσο επηρέασε η πανδημία την εκδήλωση της ενδοοικογενειακής βίας. Κύριος ερευνητικός στόχος της εργασίας είναι να προσδιορίσει τους λόγους για τους οποίους σημειώνεται τεράστια άνοδος ως προς τα περιστατικά που καταγράφονται. Στο πλαίσιο της θεωρίας παρατίθενται στοιχεία ερευνών και των ευρημάτων τους που σχετίζονται με την εκδήλωση της ενδοοικογενειακής βίας την περίοδο της πανδημίας Covid19. Παρουσιάζονται τα χαρακτηριστικά της ενδοοικογενειακής βίας και τα ποσοτικά δεδομένα αναφορικά/σχετικά με την ενδοοικογενειακή βία που παρατηρήθηκαν μετά την εκδήλωση της πανδημίας όσο στο εξωτερικό, όσο και στην Ελλάδα. Όσο για τη ερευνητική προσέγγιση ακολουθείται η ποιοτική έρευνα και απευθύνεται σε δημοσιογράφους που εκφράζουν τις απόψεις τους γύρω από την ενδοοικογενειακή βία κατά την περίοδο της πανδημίας. Η στρατηγική συλλογής των δεδομένων είναι αυτή της εις βάθος συνέντευξης, εργαλείου που επιτρέπει την ανάδυση των κρίσεων και των απόψεων των συμμετεχόντων σχετικά με το θέμα. Τα ευρήματα που προκύπτουν από την ανάλυση των αποτελεσμάτων έρχονται να επιβεβαιώσουν την θεωρητική πλαισίωση της συσχέτισης του φαινομένου της ενδοοικογενειακής βίας με τις συνθήκες κοινωνικής απομόνωσης κατά τη διάρκεια της πανδημίας του Covid19. Από τα δεδομένα της έρευνας προκύπτει ότι δημιουργείται ανάγκη ενίσχυσης των δομών προστασίας και φροντίδας των θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας, καθώς διερεύνησης της αποτελεσματικότητας των μέτρων εφαρμογής για την ευαισθητοποίηση του κοινού και την πρόληψη των περιστατικών.

Λέξεις – κλειδιά: ενδοοικογενειακή βία, πανδημία του κορωνοϊού, διαχείριση, αντιμετώπιση, MME

ABSTRACT

The purpose of this study is to investigate domestic violence during the pandemic. Specifically, the work concerns the implementation of a qualitative research with a structured interview guide, examining whether the pandemic crisis affected the occurrence of domestic violence. The main research aim of the study is to determine the causes of the significant increase in recorded incidents. The theory presents research data and their findings related to the occurrence of domestic violence during the pandemic Covid 19. The characteristics of domestic violence are discussed and the percentage levels of domestic violence that were observed after the outbreak of the Pandemic are presented both abroad and in Greece. As for the investigative approach, the qualitative research is followed and is addressed to journalists who give their views on domestic violence during the pandemic period. Interviews are used as the data collection strategy, a tool that allows the emergence of participants' judgments and views on the subject. The analysis of the results confirms the theoretical framework of the correlation between the phenomenon of domestic violence and the conditions of social isolation during the pandemic Covid19. Research data show that there is a need to strengthen the structures for the protection and care of victims of domestic violence, as well as to investigate the effectiveness of enforcement measures to raise public awareness and prevent incidents.

Keywords: domestic violence, coronavirus pandemic, management, response, media

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	2
ABSTRACT.....	3
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	5
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΕΝΔΟΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΒΙΑ	7
1.1 Έννοια και μορφές της ενδοοικογενειακής βίας.....	7
1.2 Λόγοι εκδήλωσης και συνέπειες της ενδοοικογενειακής βίας.....	12
1.3 Τρόποι αντιμετώπισης ενδοοικογενειακής βίας	16
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΠΑΝΔΗΜΙΑ COVID 2019 ΚΑΙ ΕΝΔΟΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΒΙΑ.....	19
2.1 Η πανδημία Covid19.....	19
2.2 Ενδοοικογενειακή βία κατά την πανδημία COVID-19	20
2.3 ΜΜΕ και ενδοοικογενειακή βία εν μέσω πανδημίας.....	31
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ - ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	35
3.1 Σύνοψη.....	35
3.2 Ερευνητικά ερωτήματα.....	36
3.3 Μεθοδολογία.....	37
3.4 Αποτελέσματα.....	39
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΈΡΕΥΝΑΣ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΈΡΕΥΝΑ	46
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	50
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	58

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τα τελευταία τρία χρόνια η ανθρωπότητα έχει βρεθεί αντιμέτωπη με μία νέα μορφή κρίσης που οφείλεται στην εκδήλωση της πανδημίας του Covid19. Στο πλαίσιο της εκδήλωσης της πανδημίας και των επιπτώσεων που επέφερε στην κοινωνία και στην οικονομία παρατηρήθηκε ότι η περίοδος αυτή σημείωσε σημαντική αύξηση στα ποσοστά εκδήλωσης ενδοοικογενειακών προβλημάτων, στα οποία συμπεριλαμβάνεται κάθε μορφή βίας.

Από τα τέλη του 2019 μέχρι και σήμερα, τα ειδησεογραφικά ρεπορτάζ παρουσιάζουν όλο και περισσότερες περιπτώσεις εκδήλωσης ενδοοικογενειακής βίας με θύματα τις γυναίκες. Η διάρκεια της πανδημίας και τα περιοριστικά μέτρα που επιβλήθηκαν στην κοινωνία φαίνεται να αποτελούν βασικούς παράγοντες για την εκδήλωση αυτών των δυσάρεστων γεγονότων. Το ζήτημα αυτό έχει λάβει τεράστιες διαστάσεις, καθώς αυξάνονται τα ποσοστά ξυλοδαρμού και δολοφονιών (Gama et al., 2020· Hoseinnezhad et al., 2021· Sundarraju et al., 2020).

Με γνώμονα όλη αυτή την κατάσταση δεν θα μπορούσαμε να μην δείξουμε ενδιαφέρον για την εξέταση του θέματος αυτού και την καταγραφή στοιχείων που αναδεικνύουν το βαθμό επίδρασης της πανδημίας στην ενδοοικογενειακή βία. Η εργασία που ακολουθεί επικεντρώνεται κατά βάση στην καταγραφή πληροφοριών που σχετίζονται με το θέμα και προέρχονται από την σχετική επιστημονική αρθρογραφία. Επίσης, η εργασία βασίζεται στην ποιοτική έρευνα και λαμβάνει υπόψη της τα δεδομένα που προκύπτουν κατά την εξέταση του βαθμού επίδρασης της πανδημίας στην άνοδο της ενδοοικογενειακής βίας.

Σκοπός της εργασίας είναι να παρουσιάσει τα ποσοστά ενδοοικογενειακής βίας στην Ελλάδα και στο εξωτερικό και να προσδιορίσει τους λόγους για τους οποίους σημειώνεται τεράστια άνοδος ως προς τα περιστατικά που καταγράφονται. Επίσης, σκοπός της εργασίας είναι να καταγραφούν τα μέτρα και οι πολιτικές που έχουν ληφθεί έτσι ώστε να περιοριστούν εντελώς οι ανάρμοστες και βίαιες συμπεριφορές τόσο σε οικογενειακό, όσο και σε κοινωνικό επίπεδο.

Για τη συγγραφή του θεωρητικού μέρους της εργασίας χρησιμοποιήθηκε πληροφορικό υλικό μέσα από μελέτες και έρευνες που έχουν γίνει την δεδομένη χρονική περίοδο και φανερώνουν τον βαθμό αύξησης της ενδοοικογενειακής βίας την περίοδο της πανδημίας. Όσο για το δεύτερο μέρος πραγματοποιήθηκε μία ποιοτική έρευνα μέσω εις βάθος συνεντεύξεων, κατά την οποία οι συμμετέχοντες ρωτήθηκαν

εάν πιστεύουν ότι η πανδημία οδηγεί στην αύξηση περιστατικών ενδοοικογενειακής (έμφυλης) βίας και ποιοι είναι οι κύριοι λόγοι για τους οποίους σημειώνεται αύξηση των περιστατικών. Πραγματοποιήθηκαν οκτώ συνεντεύξεις με δημοσιογράφους που δραστηριοποιούνταν ενεργά κατά τη διάρκεια της πανδημίας του Covid19 σε ελληνικά ΜΜΕ τοπικής ή περιφερειακής εμβέλειας. Επιλέχθηκαν οι δημοσιογράφοι για την υλοποίηση της έρευνας, καθώς τα ΜΜΕ παίζουν δύναμει σημαντικό ρόλο μέσω του τρόπου που παρουσιάζουν το ζήτημα, καθώς και εξαιτίας του γεγονότος ότι έχουν άμεση επαφή με τους αρμόδιους φορείς και οργανισμούς που ελέγχουν και παρακολουθούν τις διαστάσεις και τις παραμέτρους του φαινομένου της ενδοοικογενειακής βίας.

Στο πρώτο κεφάλαιο της εργασίας παρουσιάζονται στοιχεία σχετικά με την ενδοοικογενειακή βία, που αφορούν την έννοια και τις μορφές της, τους λόγους εκδήλωσης και τους τρόπους αντιμετώπισης της. Επίσης, παρουσιάζονται δευτερογενείς πληροφορίες σχετικά με την επίδραση της πανδημίας του Covid19 στην εκδήλωση της ενδοοικογενειακής βίας. Στο δεύτερο κεφάλαιο γίνεται μία συνοπτική παρουσίαση του θεωρητικού πλαισίου και σύνδεση με την δειγματοληπτική έρευνα κοινού.

Επιπρόσθετα, διατυπώνονται τα ερευνητικά ερωτήματα και οι ερευνητικές υποθέσεις, αλλά και η ερευνητική μεθοδολογία. Το κεφάλαιο αυτό παρουσιάζει τα αποτελέσματα της έρευνας. Στο τρίτο κεφάλαιο παρουσιάζονται τα συμπεράσματα, οι περιορισμοί της έρευνας και οι προτάσεις για μελλοντική έρευνα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΕΝΔΟΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΒΙΑ

1.1 Έννοια και μορφές της ενδοοικογενειακής βίας

Με τον όρο βία περιγράφεται μία κατάσταση που προκαλεί διαταραχές και επηρεάζει όλα τα επίπεδα ανάπτυξης της προσωπικότητας ενός ανθρώπου, τη συναισθηματική και γνωστική του υπόσταση, αλλά και τη συμπεριφορά του (Majali & Alsrehan, 2019). Η βία αποτελεί μια από τις μορφές παραβίασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (Chitashvili et al., 2010). Σε ετήσια βάση, πάνω από ένα εκατομμύριο άνθρωποι χάνουν τη ζωή τους και πολλοί περισσότεροι υφίστανται μη θανατηφόρους τραυματισμούς, ως συνέπεια της διαπροσωπικής ή συλλογικής βίας. Σε παγκόσμιο επίπεδο, η βία συγκαταλέγεται στις κύριες αιτίες θανάτου για άτομα ηλικίας μεταξύ 15-44 ετών (Krug et al., 2002). Η βία έχει αρνητικές συνέπειες για την κοινωνική ευημερία, τα παιδιά, τις οικογένειες και την κοινότητα (Chitashvili et al., 2010).

Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας ορίζει τη βία ως σκόπιμη χρήση σωματικής βίας ή δύναμης, απειλούμενης ή πραγματικής, εναντίον του εαυτού του, ενός άλλου ατόμου ή εναντίον μιας ομάδας ή κοινότητας, που είτε οδηγεί είτε έχει μεγάλη πιθανότητα να οδηγήσει σε τραυματισμό, θάνατο, ψυχολογική βλάβη, κακή ανάπτυξη ή στέρηση (Krug et al., 2002).

Μία από τις μορφές βίας που ασκούνται στους ανθρώπους είναι εκείνη που εκδηλώνεται στα πλαίσια της οικογένειας. Πρόκειται για την ενδοοικογενειακή βία, η οποία χαρακτηρίζεται ως ένα ιδιαίτερα σοβαρό πρόβλημα που επιφέρει εκτεταμένες συνέπειες (Ganley, 2000). Ως ενδοοικογενειακή βία καλείται η βία που ασκείται στην ιδιωτική ζωή και σε κάποιες περιπτώσεις αναφέρεται στη βία / κακοποίηση μεταξύ μελών της οικογένειας που ζουν μέσα στο ίδιο περιβάλλον και στη βία / κακομεταχείριση από τον έναν οικείο σύντροφο εναντίον του άλλου (Galić, 2016).

Βάσει της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης ο όρος ενδοοικογενειακή βία σημαίνει όλες τις πράξεις φυσικής, σεξουαλικής, ψυχολογικής ή οικονομικής βίας, οι οποίες συμβαίνουν εντός της οικογένειας ή οικογενειακής μονάδας ή μεταξύ πρώην ή νυν συζύγων ή συντρόφων, ανεξάρτητα ή όχι του κατά πόσο ο δράστης μοιράζεται ή έχει μοιραστεί την ίδια κατοικία με το θύμα (Agiadne, 2014-2020). Έτσι, σημειώνεται πως η ενδοοικογενειακή βία αναφέρεται στη βία και εξουσιαστική συμπεριφορά ενός μέλους της οικογένειας εναντίον ενός μέλους ή άλλων μελών της ίδιας οικογένειας (Hoseinnezhad et al., 2020). Επίσης, μπορεί να εκδηλωθεί υπό τη μορφή απειλής ή

σωματικής, ψυχολογικής ή/και συναισθηματικά βίαιης πράξης. Με σκοπό τον τραυματισμό ή την επίδειξη εξουσίας και την άσκηση ελέγχου στα θύματα (Aziz et al., 2018).

Η βία μπορεί πολλές φορές να οδηγήσει στο θάνατο, σε σοβαρό τραυματισμό και σε χρόνια σωματικά ψυχικά προβλήματα υγείας για τα θύματα, τα παιδιά τους, τους δράστες και άλλους. Σύμφωνα με τις αναφορές των ΜΜΕ οι συνέπειες της βίας είναι τραγικές, με σταθερή ροή ανθρωποκτονιών κατά των θυμάτων, των παιδιών, της οικογένειας ή των φίλων τους, εκείνων που προσπαθούν να τα προστατέψουν τα θύματα και αθώων ανθρώπων που έτυχε να παρευρίσκονται στο συμβάν (Ganley, 2000). Κάθε χρόνο εκδηλώνονται περίπου 10 εκατομμύρια περιστατικά βίας στις ΗΠΑ (Huecker et al., 2021). Για το λόγο, η βία έχει χαρακτηριστεί ως ένα κοινωνικό παγκόσμιο φαινόμενο (Chitashvili et al., 2010) χωρίς εθνικά, οικονομικά, θρησκευτικά, γεωγραφικά και πολιτιστικά σύνορα, που έχει τραβήξει την προσοχή της κοινωνίας (Yaw & Mohammed, 2013).

Στο πλαίσιο της βίας εντάσσεται το φαινόμενο της ενδοοικογενειακής (έμφυλης) βίας που εκδηλώνεται σε ατομικό, οικογενειακό, κοινοτικό και κοινωνικο-πολιτιστικό επίπεδο (Galíć, 2016). Η ενδοοικογενειακή βία μπορεί να ασκηθεί είτε σωματικά είτε ψυχολογικά. Όσον αφορά την εκδήλωση της σε σωματικό επίπεδο θεωρείται πως είναι σαφώς υψίστης σημασίας, αλλά στην πραγματικότητα πολλά θύματα/επιζώντες υποστηρίζουν ότι η μη σωματική, ψυχολογική, συναισθηματική και άλλες μορφές μη (άμεσα) σωματικής βίας επιφέρουν περισσότερες αρνητικές επιδράσεις (Hall & Hearn, 2019).

Ωστόσο, η σωματική βία μπορεί να ασκηθεί είτε «ήπια» με χαστούκια, σπρωξίματα, είτε «σοβαρά» με πυροβολισμούς, επίθεση ή με άλλο τρόπο τραυματισμό. Από την άλλη πλευρά, η ψυχολογική βία ασκείται με την έκθεση του θύματος σε μία επίμονη και απρόσκλητη επιθετική συμπεριφορά ή λεκτική επίθεση. Τα άτομα που έχουν υποστεί ψυχολογική βία φαίνεται να έχουν δεχθεί απειλές για τη ζωή τους (Herrick et al., 2019).

Η ενδοοικογενειακή βία αποτελεί ένα πολύπλευρο φαινόμενο, το οποίο, ανάλογα με τα θύματά του, μπορεί να κατηγοριοποιηθεί ως εξής.:

1. Ενδοοικογενειακή βία κατά του/της συντρόφου/συζύγου. Στα πλαίσια αυτής της μορφής ενδοοικογενειακής βίας, αν και κατά καιρούς έχουν γίνει αρκετές καταγγελίες ανδρών πως έχουν πέσει θύματα βίας από την σύντροφο/σύζυγο τους, η πλειονότητα των θυμάτων αφορά κατά κύριο λόγο το γυναικείο φύλο (Βλάχου, 2006).

Αν και οι γυναίκες μπορεί να είναι βίαιες στις σχέσεις με τους άνδρες, οι πιο συνηθισμένοι δράστες βίας είναι άνδρες σύντροφοι ή πρώην σύντροφοι κατά των γυναικών. Αντίθετα, οι άνδρες είναι πολύ πιο πιθανό να βιώσουν βίαιες πράξεις από αγνώστους ή γνωστούς παρά από κάποιο κοντινό τους πρόσωπο (WHO, 2012). Μία στις τέσσερις γυναίκες και ένας στους εννέα άνδρες είναι θύματα ενδοοικογενειακής βίας (Huecker et al., 2021).

Η βία κατά των γυναικών αποτελεί σοβαρό πρόβλημα υγείας σε όλο τον κόσμο (Facchini, 2020). Η βία κατά της γυναίκας ασκείται κυρίως στο άμεσο κοινωνικό της περιβάλλον επηρεάζοντας τη σωματική και ψυχική υγεία της. Επιπλέον, η ενδοοικογενειακή βία περιορίζει το δικαίωμα της γυναίκας να συμμετέχει στην κοινωνική ζωή (Chitashvili et al., 2010).

Η βία κατά των γυναικών αναγνωρίζεται πλέον ευρέως ως σοβαρή κατάχρηση ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ένα σημαντικό πρόβλημα δημόσιας υγείας με σημαντικές συνέπειες στη σωματική, ψυχική, σεξουαλική και αναπαραγωγική υγεία (Semahegn & Mengistie, 2015). Είναι μία κατάσταση που βασίζεται στην εκδήλωση άνισων σχέσεων εξουσίας μεταξύ ανδρών και γυναικών, που οδήγησαν στην κυριαρχία και στις διακρίσεις εις βάρος των γυναικών από τους άνδρες και στην αποτροπή της πλήρους προόδου των γυναικών (Kumar & Devi, 2019).

Σύμφωνα με τη Διακήρυξη των Ηνωμένων Εθνών για την Εξάλειψη της Βίας κατά των Γυναικών το 1993 όρισε τη βία κατά των γυναικών ως κάθε πράξη βίας με βάση το φύλο που οδηγεί ή είναι πιθανό να οδηγήσει σε σωματική, σεξουαλική ή ψυχολογική βλάβη ή ταλαιπωρία σε γυναίκες, συμπεριλαμβανομένων απειλών τέτοιων πράξεων, εξαναγκασμού ή αυθαίρετης στέρησης της ελευθερίας, είτε συμβαίνει στη δημόσια είτε στην ιδιωτική ζωή». Αυτός ο ορισμός αναφέρεται στις ρίζες της βίας με βάση το φύλο, αναγνωρίζοντας ότι «η βία κατά των γυναικών είναι ένας από τους κρίσιμους κοινωνικούς μηχανισμούς που αναγκάζονται να υποστούν οι γυναίκες σε υποδεέστερη θέση σε σύγκριση με τους άνδρες (Yaw & Mohammed, 2013).

Το σημαντικότερο πρόβλημα όμως είναι το γεγονός ότι οι περισσότερες περιπτώσεις ενδοοικογενειακής βίας κατά των γυναικών δεν αναφέρονται ποτέ στην αστυνομία, με αποτέλεσμα να σημειώνονται πολλές ανθρωποκτονίες κάθε χρόνο λόγω σωματικής κακοποίησης. Ο βιασμός των γυναικών εντοπίζεται στο 40-45% των περιπτώσεων ενδοοικογενειακής βίας (Kadam & Chaudhari, 2011).

Σε γενικές γραμμές, η βία κατά των γυναικών είναι μια συχνά αόρατη αλλά κοινή μορφή βίας και συνιστά παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Έχει σοβαρές επιπτώσεις στην υγεία και την ευημερία των πληγέντων και επιφέρει σημαντικό κοινωνικό και οικονομικό κόστος για τις κοινότητες και τα έθνη (VicHealth, 2017).

2. Ενδοοικογενειακή βία κατά του παιδιού. Οι επιπτώσεις της ενδοοικογενειακής βίας έχουν μεγάλη επιρροή στα παιδιά και μπορεί να οδηγήσουν σε συναισθηματικά προβλήματα, όπως κατάθλιψη, συναισθηματική σύγχυση, νευρικότητα, φόβος, πιθανά προβλήματα προσαρμογής, δυσκολία και προθυμία στην κοινωνικοποίηση με συναδέλφους και φίλους (Khemthong & Chutiphongdech, 2021). Ωστόσο, παρατηρείται πολλές φορές ότι τα παιδιά μπορεί να πέσουν θύματα ενδοοικογενειακής βίας γεγονός που εντοπίζεται σε όλο τον κόσμο, στις κοινωνικές τάξεις και στους πολιτισμούς. Ως δράστες μπορεί να είναι οι ίδιοι οι γονείς, τα αδέρφια ή άλλο μέλος της οικογένειας που ζει στο ίδιο περιβάλλον με το παιδί /θύμα (Pineiro, 2010).

Η κακοποίηση παιδιών έχει καταγραφεί εδώ και πολλά χρόνια στη λογοτεχνία, στην τέχνη και στην επιστήμη σε όλο το κόσμο. Οι αναφορές για βρεφοκτονία, ακρωτηριασμό, εγκατάλειψη και άλλες μορφές βίας κατά των παιδιών χρονολογούνται από τους αρχαίους πολιτισμούς. Το ιστορικό αρχείο είναι επίσης γεμάτο με αναφορές για απεριποίητα, αδύναμα και υποσιτισμένα παιδιά που εκδιώχθηκαν από οικογένειες για να φροντίσουν τον εαυτό τους και για παιδιά που έχουν κακοποιηθεί σεξουαλικά (Krug et al., 2002).

Τα περισσότερα παιδιά στον κόσμο εκτίθενται στη βία, είτε σωματική είτε ψυχολογική, γίνονται αποδέκτες και των δύο μορφών βίας. Ιδιαίτερη ανησυχία προκαλεί το γεγονός ότι τα περισσότερα από αυτά τα παιδιά αντιμετωπίζουν βίαιες συμπεριφορές από οικείο πρόσωπο. Σύμφωνα με μία έρευνα που διεξήγαγε η UNICEF (2014) σε περισσότερες από 63 χώρες του κόσμου κατέληξε στο συμπέρασμα ότι κατά μέσο όρο περίπου τέσσερα στα πέντε παιδιά μεταξύ 2 και 14 ετών υπόκεινται σε κάποια μορφή βίαιης συμπεριφοράς εντός της οικίας τους. Αν και τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μείωση των περιστατικών σωματικής βίας που προκαλούν οι μητέρες στα παιδιά τους στις ΗΠΑ και έχει απαγορευτεί κάθε σωματική τιμωρία στα παιδιά, η εκδήλωση ορισμένων μορφών βίας σε πολλές χώρες του κόσμου, ανεξάρτητα από την οικονομική τους κατάσταση (Berthelon et al., 2018).

Ειδικότερα, τα αποτελέσματα της έρευνας της UNICEF (2014) περιελάμβαναν τα εξής:

- ◆ **Σωματική κακοποίηση παιδιών:** Περίπου έξι στα δέκα παιδιά ηλικίας μεταξύ 2 και 14 ετών παγκοσμίως υπόκεινται τακτικά σε σωματική κακοποίηση από τους γονείς τους.
- ◆ **Ανθρωποκτονία παιδιών:** Το 2012 σημειώθηκαν 95.000 ανθρωποκτονίες παιδιών και εφήβων κάτω των 20 ετών.
- ◆ **Σεξουαλική κακοποίηση παιδιών:** Περίπου 120 εκατομμύρια κορίτσια κάτω των 20 ετών (περίπου ένα στα δέκα) έχουν υποστεί σεξουαλική κακοποίηση.
- ◆ **Παιδιά ως μάρτυρες ενδοοικογενειακής βίας:** Τα παιδιά έχουν επίσης αυξημένο κίνδυνο να βιώσουν έμμεσα βία εάν οι μητέρες τους πέσουν θύματα ενδοοικογενειακής βίας (Kumar et al., 2017).

Σε άλλη έρευνα υποστηρίζεται πως πάνω από το 50% των παιδιών αναφέρουν ότι έχουν υποστεί κάποια μορφή σωματικής, σεξουαλικής, συναισθηματικής βίας ή παραμέλησης. Ακόμη, περίπου το 10% των αγοριών και το 20% των κοριτσιών έχουν υποστεί σεξουαλική βία στη ζωή τους. Η βία κατά την παιδική ηλικία έχει αρνητικό αντίκτυπο στην ανάπτυξη του εγκεφάλου και φέρει αρνητικές συνέπειες για την υγεία, συμπεριλαμβανομένου του αυξημένου κινδύνου μεταγενέστερων διαταραχών ψυχικής υγείας, σεξουαλικά μεταδιδόμενων λοιμώξεων, χρήσης ουσιών, παχυσαρκίας, κακών ακαδημαϊκών αποτελεσμάτων και ψυχοκοινωνικής ευημερίας (Devries et al., 2017).

3. Ενδοοικογενειακή βία κατά των ηλικιωμένων. Αρχικά θεωρήθηκε ζήτημα κοινωνικής πρόνοιας, ενώ στη συνέχεια δημιούργησε τεράστια ανησυχία για τη δημόσια υγεία και την ποινική δικαιοσύνη (Krug et al., 2002). Η κακοποίηση είναι μια σκληρή πραγματικότητα για πολλούς ηλικιωμένους. Παρόλα αυτά οι περισσότεροι από αυτούς δεν θέλουν να παραδεχτούν ανοιχτά ότι δέχονται κακοποίηση από το οικογενειακό τους περιβάλλον (Lahe, 2011).

Ειδικότερα, η ενδοοικογενειακή βία ηλικιωμένων είναι μια μεμονωμένη, επαναλαμβανόμενη πράξη που προκαλεί βλάβη και προβλήματα στην ψυχική υγεία σε ένα ηλικιωμένο άτομο (Mahmoud et al., 2020). Για το λόγο αυτό η κακοποίηση ηλικιωμένων αποτελεί ένα συνεχώς αυξανόμενο και σοβαρό πρόβλημα για την κοινωνία (Hardin & Khan-Hudson, 2005). Το Εθνικό Κέντρο στις ΗΠΑ για την κακοποίηση ηλικιωμένων διακρίνει μεταξύ επτά διαφορετικών τύπων κακοποίησης ηλικιωμένων, οι οποίοι περιλαμβάνουν τα εξής χαρακτηριστικά:

- ◆ **Σωματική κακοποίηση.** Χρήση σωματικής δύναμης που μπορεί να οδηγήσει σε σωματικό τραυματισμό, πόνο ή αναπηρία.

- ◆ **Σεξουαλική κακοποίηση.** Μη συναινετική σεξουαλική επαφή με ηλικιωμένο άτομο.
- ◆ **Συναισθηματική κακοποίηση.** Προκαλώντας αγωνία, πόνο μέσω λεκτικών ή μη λεκτικών πράξεων.
- ◆ **Οικονομική/υλική εκμετάλλευση.** Παράνομη ή ακατάλληλη χρήση των κεφαλαίων, της περιουσίας ή των περιουσιακών στοιχείων ενός ηλικιωμένου.
- ◆ **Παραμέληση.** Άρνηση ή αποτυχία εκπλήρωσης οποιουδήποτε μέρους των υποχρεώσεων ή των καθηκόντων ενός ατόμου προς έναν ηλικιωμένο.
- ◆ **Εγκατάλειψη.** Εγκατάλειψη ηλικιωμένου από άτομο που έχει τη φυσική επιμέλεια του ή από άτομο που έχει αναλάβει την ευθύνη παροχής φροντίδας προς αυτόν.
- ◆ **Αυτοπαραμέληση.** Συμπεριφορές ηλικιωμένων που απειλούν την υγεία ή την ασφάλεια τους (Hardin & Khan-Hudson, 2005).

1.2 Λόγοι εκδήλωσης και συνέπειες της ενδοοικογενειακής βίας

Αρκετές μελέτες προσπάθησαν να ανακαλύψουν τους παράγοντες που ευθύνονται για την ενδοοικογενειακή βία σε εθνικό και διεθνές επίπεδο. Οι μελέτες αυτές κατέληξαν ότι μεγάλο ρόλο στην εκδήλωση της ενδοοικογενειακής βίας παίζει το φύλο, η φυλή και η κακή κοινωνικοοικονομική κατάσταση κ.λπ. (Naik & Naik, 2016). Αναλυτικότερα, οι παράγοντες ταξινομούνται σε ποικίλες κατηγορίες εκ των οποίων οι κυριότερες αφορούν τους εξής:

- ◆ **Ατομικοί παράγοντες κινδύνου:** Σε αυτή τη περίπτωση η ενδοοικογενειακή βία εκδηλώνεται λόγω περιορισμένης αυτοεκτίμησης, χαμηλών εισοδημάτων, επιθετικότητας ή παραβατικής συμπεριφοράς, υψηλής κατανάλωσης αλκοόλ και χρήση ναρκωτικών, αντικοινωνικών χαρακτηριστικών προσωπικότητας, ανεργίας, προηγούμενου ιστορικού σωματικής ή ψυχολογικής κακοποίησης, κατάθλιψης, θυμού και εχθρότητας, κακών συναναστροφών, συναισθηματικής εξάρτησης και ανασφάλειας (Naik & Naik, 2016), ψυχικών ασθενειών, διαταραχών, σοβαρών καταθλιπτικών καταστάσεων, ισχυρού ταμπεραμέντου, συναισθηματικής αστάθειας, συναισθηματικότητας (Tittlová & Papáček, 2018).

- ◆ **Παράγοντες σχέσεων:** Προχωρώντας σε αυτή τη περίπτωση η βία μέσα στο οικογενειακό περιβάλλον μπορεί να εκδηλωθεί εξαιτίας του οικονομικού άγχους, των οικογενειακών σχέσεων και αλληλεπιδράσεων, της συζυγικής αστάθειας, διαζυγίου ή χωρισμού, συζυγικών συγκρούσεων, αισθήματος κυριαρχίας και ελέγχου του συντρόφου (Naik & Naik, 2016), διαφορετικό μορφωτικό επίπεδο, ανδρική κυριαρχία (WHO, 2012).
- ◆ **Κοινωνικοί παράγοντες:** Πρόκειται για εκείνους τους παράγοντες όπως είναι η φτώχεια, οι αδύναμες κοινοτικές κυρώσεις κατά της ενδοοικογενειακής βίας, η έλλειψη θεσμών, σχέσεων και κανόνων που διαμορφώνουν τις κοινωνικές αλληλεπιδράσεις μιας κοινότητας και ευθύνονται για την εκδήλωση της ενδοοικογενειακής βίας (Naik & Naik, 2016), όπως και οι καυγάδες και συγκρούσεις σε συνεργασίες, σχέσεις γονέων-παιδιών ή μεταξύ των παιδιών, παππούδων, η μη πληρότητα των οικογενειών, οι παθολογικές και εγκληματικές συμπεριφορές σε οικογένειες, η αστάθεια στις σχέσεις, η υπερβολική ανδρική κυριαρχία, η προτίμηση για έναν από τους απογόνους και η κοινωνική αδυναμία των οικογενειών (Tittlová & Paráček, 2018). Μεταξύ των κοινωνικών παραγόντων τοποθετούνται οι παραδοσιακοί κανόνες που έχουν διαμορφωθεί για τις γυναίκες. Για παράδειγμα, οι γυναίκες πρέπει να μένουν στο σπίτι, να μην μπαίνουν στο χώρο εργασίας και να είναι υποτακτικές. Σε αντίθετη περίπτωση οι άνδρες είναι εκείνοι που στηρίζουν την οικογένεια και λαμβάνουν τις σχετικές αποφάσεις (Naik & Naik, 2016). Κατά καιρούς, ο άνδρας ήταν εκείνος που κατείχε ηγετική θέση μέσα στην οικογένεια, ενώ η γυναίκα διαδραμάτιζε υποδεέστερο ρόλο και κατείχε κατώτερη θέση. Στη σημερινή εποχή υφίσταται η κοινωνική αντίληψη πως η γυναίκα που είναι σύζυγος και μητέρα οφείλει να ασχολείται μόνο με την φροντίδα του νοικοκυριού, του συζύγου και των παιδιών της και πως ο άνδρας είναι ο αρχηγός της οικογένειας (Tittlová & Paráček, 2018). Αυτή η ανισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών αποτέλεσε πολλές φορές τη βασική αιτία της ενδοοικογενειακής βίας (Galić, 2016).
- ◆ **Νομικοί και πολιτικοί παράγοντες:** Αυτοί οι παράγοντες περιστρέφονται γύρω από την ανεπαρκή νομοθετική υποστήριξη των ανθρώπων που γίνονται αποδέκτες ενδοοικογενειακής βίας. Συγκεκριμένα, οι νόμοι

σχετικά με το διαζύγιο, την επιμέλεια των παιδιών, τη διατροφή και την κληρονομιά, το χαμηλό επίπεδο γνώσης των γυναικών για την νομοθεσία, η ορθή μεταχείριση και μη έγκυρη δραστηριοποίηση της αστυνομίας προς τις γυναίκες που έχουν υποστεί κακοποίηση από τον σύζυγο ή σύντροφο τους είναι βασικοί παράγοντες που ενισχύουν την εκδήλωση περιστατικών βίας στο οικογενειακό περιβάλλον. Επίσης, οι πολιτικοί παράγοντες ευθύνονται για την εκδήλωση της ενδοοικογενειακής βίας. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η περιορισμένη συμμετοχή των γυναικών στην πολιτική (Naik & Naik, 2016).

Όσον αφορά τις επιπτώσεις της ενδοοικογενειακής βίας σημειώνεται ότι είναι τεράστιες και μπορούν να προκληθούν σε σωματικό και ψυχολογικό – συναισθηματικό επίπεδο. Στο πλαίσιο των επιπτώσεων που επιδέχονται τα άτομα που έχουν υποστεί κακοποίηση εντός του οικογενειακού τους περιβάλλοντος διακρίνεται ότι ακόμη και τα μέλη που παρατηρούν την πράξη βίας μπορεί να επηρεαστούν αρνητικά ψυχικά και σωματικά. Για παράδειγμα, στην περίπτωση της ενδοοικογενειακής βίας που δέχονται οι γυναίκες δεν αποτελούν τα μοναδικά θύματα, ιδίως όταν υπάρχουν παιδιά. Στις περισσότερες περιπτώσεις, τα παιδιά διαπιστώνεται ότι είναι πολύ ευάλωτα στις μακροπρόθεσμες επιπτώσεις της οικογενειακής βίας, όπως και οι ίδιες οι μητέρες τους (Idris et al., 2018).

Μία σειρά από έρευνες έχουν καταλήξει στο γεγονός ότι οι γυναίκες που πέφτουν θύματα βίας παρουσιάζουν περισσότερες πιθανότητες να εκδηλώσουν αυξημένα επίπεδα άγχους, φόβου, κατάθλιψης και άλλων ψυχολογικών τραυμάτων. Ακόμη, μέσα από την βιβλιογραφία προκύπτει ο αρνητικός αντίκτυπος της βίας στην αναπαραγωγική υγεία των γυναικών. Συγκεκριμένα, οι γυναίκες που έχουν υποστεί κάποια μορφή ενδοοικογενειακής βίας έχουν μεγαλύτερο κίνδυνο να αντιμετωπίσουν προβλήματα κατά την περίοδο της εγκυμοσύνης, να οδηγηθούν στη χρήση ουσιών, να παρουσιάσουν καρδιαγγειακές παθήσεις. Συνήθως, οι γυναίκες/θύματα ενδοοικογενειακής βίας έχουν χαμηλότερα επίπεδα αιμοσφαιρίνης και ως εκ τούτου είναι πιο πιθανό να αντιμετωπίζουν το πρόβλημα της αναιμίας. Οι κακοποιημένες γυναίκες έχουν περισσότερες πιθανότητες να γεννούν ένα ανεπιθύμητο παιδί, να έχουν σεξουαλικά μεταδιδόμενο νόσημα και να διακόπτουν μια εγκυμοσύνη (Anglade & Escobar, 2021).

Γενικότερα, η ενδοοικογενειακή βία επηρεάζει τη σωματική και ψυχική υγεία των ατόμων που την έχουν υποστεί, όπως ο τραυματισμός, χρόνια προβλήματα υγείας,

παρατεταμένο στρες. Ως εκ τούτου, το ιστορικό βίας αποτελεί παράγοντα κινδύνου για πολλές ασθένειες και καταστάσεις. Η επιρροή της κακοποίησης μπορεί να παραμείνει πολύ καιρό μετά τη λήξη της βίας. Όσο πιο σοβαρή είναι η κακοποίηση, τόσο μεγαλύτερος είναι ο αντίκτυπος της στη σωματική και ψυχική υγεία του θύματος και ο αντίκτυπος φαίνεται να είναι αθροιστικός με την πάροδο του χρόνου (WHO, 2012).

Ως επί το πλείστον, η ενδοοικογενειακή βία είτε στην περίπτωση των γυναικών, είτε των παιδιών, είτε των ηλικιωμένων έχει σημαντικές συνέπειες για την υγεία που μπορεί να είναι άμεσες και οξείες, μακροχρόνιες και χρόνιες ή/και θανατηφόρες. Όσο πιο σοβαρή/έντονη είναι η βία που έχει ασκηθεί, τόσο μεγαλύτερες είναι οι επιπτώσεις της στην σωματική και ψυχική υγεία των θυμάτων. Επιπλέον, οι μη θανατηφόρες επιπτώσεις της βίας μπορεί να είναι εκτεταμένες λόγω του χρονικού διαστήματος που τα θύματα υπομένουν τη βία πριν αναζητήσουν βοήθεια. Αυτές οι επιπτώσεις μπορεί επίσης να επιμείνουν πολύ μετά την εμφάνιση ή το τέλος των βίαιων επεισοδίων (VicHealth, 2017). Οι μη θανατηφόρες επιπτώσεις της βίας περιλαμβάνουν:

- ◆ Οξείες ή άμεσες σωματικές επιπτώσεις, όπως τραυματισμούς, μώλωπες, εκδορές, τραύματα, τρυπήματα, εγκαύματα και δαγκώματα, καθώς και κατάγματα και σπασμένα οστά ή δόντια (VicHealth, 2017). Επιπρόσθετα προβλήματα υγείας που μπορεί να προκύψουν στα θύματα ενδοοικογενειακής βίας είναι αιμορραγία, αποβολή, ζάλη, κοιλιακή αιμορραγία, προβλήματα στην κίνηση, απώλεια βάρους (Idris et al., 2018).
- ◆ Σεξουαλικά μεταδιδόμενες λοιμώξεις, συμπεριλαμβανομένου του HIV, και ακούσιες/ανεπιθύμητες εγκυμοσύνες.
- ◆ Σοβαροί σωματικοί τραυματισμοί μπορεί να οδηγήσουν σε μακροχρόνιες αναπηρίες, γαστρεντερικές παθήσεις, γυναικολογικές διαταραχές και άλλα προβλήματα υγείας / κακή κατάσταση υγείας, συμπεριλαμβανομένων των συνδρόμων χρόνιου πόνου και του πρόωρου θανάτου.
- ◆ Χρόνιες συνέπειες στην ψυχική υγεία, όπως κατάθλιψη, διαταραχές ύπνου και διατροφής, διαταραχές άγχους και άγχους (όπως διαταραχή μετατραυματικού στρες), κακή αυτοεκτίμηση, αυτοτραυματισμό και απόπειρες αυτοκτονίας (VicHealth, 2017). Τα στοιχεία δείχνουν ότι οι αναφορές συναισθηματικής δυσφορίας, σκέψεις αυτοκτονίας και απόπειρας αυτοκτονίας ήταν σημαντικά υψηλότερες μεταξύ των γυναικών που είχαν

βιώσει ποτέ σωματική ή σεξουαλική βία από εκείνες που δεν είχαν (WHO, 2012).

- ◆ Συνέπειες της συμπεριφοράς που περιλαμβάνουν την επιβλαβή χρήση αλκοόλ και ουσιών (VicHealth, 2017), τις διατροφικές διαταραχές και τις διαταραχές ύπνου, τη σωματική αδράνεια, τη φτώχη αυτοεκτίμησης, τη διαταραχή του μετατραυματικού στρες, την ανασφαλή σεξουαλική συμπεριφορά το κάπνισμα και τον αυτοτραυματισμό (WHO, 2012).

1.3 Τρόποι αντιμετώπισης ενδοοικογενειακής βίας

Η έλλειψη κατανόησης του μεγέθους της ενδοοικογενειακής βίας, των αιτιών και των συνεπειών της, καθώς και των τάσεων και των προτύπων μεταξύ των πολιτισμών, εμποδίζει την ανάπτυξη προσπαθειών για την αντιμετώπιση της (Idris et al., 2018). Η ενδοοικογενειακή βία αποτελεί μείζον πρόβλημα καθώς παραβιάζει τα θύματα καθώς και τα κοινωνικά δικαιώματα/κανόνες. Μπορεί να προληφθεί σε τοπικό καθώς και σε εθνικό και διεθνές επίπεδο. Στο δημοτικό επίπεδο θα πρέπει να παρέχεται εκπαίδευση για τα τρέχοντα προβλήματα και να οργανωθούν προγραμματιστές με βάση το σχολείο. Για το σκοπό αυτό έχουν διαμορφωθεί ορισμένες στρατηγικές από τον ΠΟΥ όπως η διεξαγωγή περιοδικών ερευνών, το πρωτόκολλο ανάπτυξης και οι κατευθυντήριες γραμμές και το πληροφοριακό υλικό για την ενδοοικογενειακή βία (Naik & Naik, 2016).

Επιπροσθέτως, από το 1997 κι έπειτα άρχισε να δίνεται μεγαλύτερη προσοχή στη βία κατά των γυναικών ως ζήτημα ανθρωπίνων δικαιωμάτων, υγείας, κοινωνικής πολιτικής και δικαιοσύνης (VicHealth, 2017). Η καταπολέμηση της βίας με βάση το φύλο είναι σημαντική για την οικοδόμηση μιας πραγματικά δημοκρατικής κοινωνίας βασισμένης στις αρχές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (Chitashvili et al., 2010).

Με άλλα λόγια, η πρόληψη της ενδοοικογενειακής βίας χρήζει ως αναγκαία την λήψη πολιτικών, υπηρεσιακών και κοινωνικών παρεμβάσεων. Επιπλέον, είναι αναγκαία η συνεργασία μεταξύ ποικίλων φορέων και η λήψη σημαντικών πρωτοβουλιών. Για μπορέσει να εξαλειφθεί η ενδοοικογενειακή βία απαιτείται να λαμβάνονται δράσεις εντός του οικογενειακού, του σχολικού, του εργασιακού και του κοινωνικού περιβάλλοντος (Καρατράντος, 2020). Οι κύριες πολιτικές που έχουν διαμορφωθεί με σκοπό την πρόληψη της ενδοοικογενειακής βίας είναι οι παρακάτω:

1. **Στρατηγική πρόληψης της βίας**, μέσω της οποίας θα παρουσιάζεται ο ρόλος που διαδραματίζει κάθε φορέας και θα δημιουργείται μία σειρά διαφόρων δράσεων και παρεμβάσεων σε ποικίλους τομείς.
2. **Σχεδιασμός και αξιοποίηση εργαλείων εκτίμησης επικινδυνότητας και αξιολόγησης ευαλωτότητας**, ο οποίος θα προσαρμόζεται ανάλογα με την μορφή της βίας που επιδέχονται τα θύματα (Καρατράντος, 2020).
3. **Δημιουργία δι-υπηρεσιακών δομών προστασίας**, όπου τα θύματα θα υποστηρίζονται μέσω του συνόλου των εμπλεκόμενων υπηρεσιών.
4. **Σχεδιασμός θυματοκεντρικών πλαισίων δράσης**, όπου θα συμμετέχουν δημόσιοι και ιδιωτικοί φορείς.
5. **Εκπόνηση μελετών για τα αίτια της βίας**, με σκοπό την αξιοποίηση του σχεδιασμού των στοχευμένων πολιτικών σε τοπικό επίπεδο.
6. **Δράσεις ευαισθητοποίησης** μέσα στα πλαίσια του οικογενειακού περιβάλλοντος και του σχολείου.
7. **Αξιοποίηση κοινωνικών διαμεσολαβητών** με σκοπό την αποφυγή εκδήλωσης της ενδοοικογενειακής βίας σε κοινωνικά ευάλωτες ομάδες και σε περιπτώσεις ατόμων που αντιμετωπίζουν το πρόβλημα του κοινωνικού αποκλεισμού.
8. **Ενημερωτικές δράσεις** με σκοπό την εξάλειψη των στερεοτύπων για την ενδοοικογενειακή βία.
9. **Αξιοποίηση νέων τεχνολογιών** κυρίως των σχεδιασμένων παιχνιδιών με σκοπό την αποτροπή των νέων να προβούν σε οποιαδήποτε μορφή βίας (Καρατράντος, 2020).

Σε εγχώριο επίπεδο έχει δοθεί ιδιαίτερο ενδιαφέρον και προσοχή ως προς την αντιμετώπιση και την πρόληψη της ενδοοικογενειακής βίας μέσω διαφόρων νομοθετικών κανονισμών. Ειδικότερα, το Σύνταγμα της χώρας κατοχύρωσε την ισότητα μεταξύ των δύο φύλων μέσω του Άρθρου 4 της Παρ. 2, απαγορεύοντας ρητά τη σύσταση μη ισότιμων καταστάσεων και τη διαφοροποίηση των υποχρεώσεων και των δικαιωμάτων κάθε Έλληνα πολίτη. Αυτό που ορίζει το Σύνταγμα είναι η δυνατότητα παροχής ισότιμων δυνατοτήτων μεταξύ των δύο φύλων με σκοπό την ενίσχυση της προσωπικότητάς τους. Επίσης, μέσω του Άρθρου 5 Παρ. 1 ορίζεται η ελεύθερη διαμόρφωση της προσωπικότητας των πολιτών ανεξαρτήτως φύλου, ενώ μέσω του Άρθρου 7 Παρ. 2 κρίνεται ως μη επιτρεπτή η άσκηση σωματικής και ψυχικής βίας μεταξύ των πολιτών. Την περίοδο του 2006 δημιουργήθηκε η Νομοπαρασκευαστική Επιτροπή με την υπ' αριθ. 32456/31-3-2005 Υ.Α. με σκοπό την

δυνατότητα σύστασης νομοσχεδίου που θα προλάμβανε και θα αντιμετώπιζε κάθε ενδοοικογενειακή μορφή βίας στην ελληνική κοινωνία. Έτσι συστήθηκε ο Ν. 3500/2006 «Για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας και άλλες διατάξεις» και δημοσιεύτηκε μέσω του ΦΕΚ 232/Α/24-10-2006 (Πέτκογλου, 2016).

Το 2018 συστήθηκε ο Ν. 4531/2018 με σκοπό την αυστηροποίηση της νομοθεσίας για την καταπολέμηση της βίας κατά των Γυναικών και Ενδοοικογενειακής Βίας. Ακόμη, συστήθηκε καινούργια διάταξη του άρθρου 333 του Π.Κ. για την απειλή (Δουλιώτης, 2018).

Πέρα από την νομοθεσία, στην Ελλάδα παρατηρείται πως παρέχεται ενημέρωση, ψυχοκοινωνική υποστήριξη, νομική συμπαράσταση σε άτομα που έχουν υποστεί οποιαδήποτε μορφή ενδοοικογενειακής βίας μέσω ενός δικτύου δομών που έχει υλοποιήσει η Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων. Το δίκτυο αυτό περιλαμβάνει τη τηλεφωνική γραμμή «SOS 15900», 40 Συμβουλευτικά Κέντρα και 21 ξενώνες φιλοξενίας (Ξενίδου, 2016). Ακόμη, στην Ελλάδα λειτουργεί το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης διατηρώντας την τηλεφωνική γραμμή άμεσης βοήθειας «197» και η γραμμή «1107» για την προστασία των παιδιών (Δουκάκου, 2020).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΠΑΝΔΗΜΙΑ COVID 2019 ΚΑΙ ΕΝΔΟΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΒΙΑ

2.1 Η πανδημία Covid19

Τα τελευταία δύο χρόνια η διεθνής κοινωνία έχει κληθεί να αντιμετωπίσει μία από τις πιο σοβαρές καταστάσεις που έχουν σημειωθεί λόγω της επικινδυνότητας και των ιδιαίτερα αρνητικών επιπτώσεων της. Συγκεκριμένα, άνθρωποι σε όλο τον κόσμο έχουν προσβληθεί από τη νόσο του Covid19, η οποία αποτελεί την 5^η κατά σειρά πανδημία μετά την εκδήλωση του ιού της γρίπης το 1918. Η πρώτη αναφορά στην νόσο του Covid19 έγινε στην πόλη Wuhan της Κίνας, στα τέλη Δεκεμβρίου του 2019. Τα συμπτώματα που παρουσίασαν οι ασθενείς με Covid19, συμπεριλάμβαναν τον πυρετό, τον ξηρό βήχα και την δύσπνοια. Πολύ γρήγορα ο ιός επιδείνωσε την κατάσταση των ασθενών και δημιούργησε ιογενή πνευμονία, η οποία εξαπλώθηκε σε όλο τον κόσμο (Liu et al., 2020).

Η παγκόσμια εξάπλωση του Covid19 οδήγησε τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας (ΠΟΥ) να προβεί στην διακήρυξη σήματος έκτακτης ανάγκης για τη δημόσια υγεία διεθνούς ανησυχίας στις 11 Μαρτίου 2020. Το ποσοστό εξάπλωσης της νόσου στις χώρες του κόσμου παρουσίαζε διαρκώς αύξηση. Σύμφωνα με την έκθεση του Ευρωπαϊκού Κέντρου Πρόληψης και Ελέγχου Νοσημάτων (ECDC) στις αρχές του 2021 καταγράφηκαν 109,2 εκατ. κρούσματα και 2,4 εκατ. θάνατοι σε 219 χώρες (Onyeaka et al., 2021).

Για την αντιμετώπιση της κατάστασης αυτής πολλές χώρες επέβαλλαν ολικό lockdown στους πολίτες τους έτσι ώστε να αποτραπεί η εξάπλωση του Covid19. Αυτό το lockdown περιλάμβανε κλείσιμο των επιχειρήσεων, των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και κοινωνικών ιδρυμάτων, αναστολή των εργαζομένων σε πολλούς κλάδους της οικονομίας, περιορισμό μετακινήσεων και συνενυρέσεων με άλλα άτομα (Fernandes et al., 2020).

Με άλλα λόγια, περιορίστηκε το δικαίωμα της ελευθερίας των πολιτών, γεγονός που επέφερε τεράστιο ψυχολογικό αντίκτυπο και επηρέασε τις συμπεριφορές τους (Simon et al., 2021). Έτσι, το ξέσπασμα της νόσου του Covid19 έχει επηρεάσει όχι μόνο τη σωματική υγεία, αλλά και την ψυχική υγεία και την ψυχολογική ευεξία (Cielo et al., 2021). Συγκεκριμένα, τα μηνύματα «*Μένουμε σπίτι*» και «*Κοινωνική απόσταση*» μπορεί να ήταν ανεκτά την πρώτη περίοδο της καραντίνας, αλλά στη συνέχεια, επειδή

συνεχίστηκαν για αρκετές εβδομάδες ή ακόμη και μήνες, δημιούργησαν ψυχολογικές επιπτώσεις σε διάφορους βαθμούς με αυξημένο επιπολασμό εκδήλωσης συμπτωμάτων κατάθλιψης και άγχους (Pillay & Barnes, 2020).

Ο ΠΟΥ τονίζει ότι με την έναρξη της πανδημίας του Covid19, το άγχος και το στρες έχουν αυξηθεί παγκοσμίως. Αυτά τα ψυχικά προβλήματα μπορεί να επηρεάσουν όλες τις ηλικιακές ομάδες και να προκαλέσουν ποικίλες συνέπειες, όπως αλλαγές στον ύπνο ή στις διατροφικές συνήθειες, επιδείνωση άλλων χρόνιων προβλημάτων υγείας, αύξηση της κατανάλωσης του αλκοόλ, των ναρκωτικών και του καπνίσματος. Δεδομένων αυτών των γεγονότων, η υποστήριξη ορισμένων ευπαθών ομάδων θα πρέπει να αποτελεί προτεραιότητα. Αυτές οι ομάδες είναι γυναίκες, ηλικιωμένοι, παιδιά, έφηβοι και άτομα με ψυχικές παθήσεις ή ακόμη και πάροχοι υγειονομικής περίθαλψης (Nojomi & Babae, 2020).

Σύμφωνα με τρεις έρευνες που πραγματοποιήθηκαν το 2020 διερευνήθηκε ο ευρύτερος ψυχολογικός αντίκτυπος της πανδημίας του Covid19 στο ευρύ κοινό παγκοσμίως. Οι έρευνες αυτές αποκάλυψαν ένα συγκεντρωτικό επιπολασμό άγχους και κατάθλιψης στο 32 και 27%, αντίστοιχα (Prati & Mancini, 2021). Επιπρόσθετες μελέτες που εξέτασαν τις ψυχολογικές επιπτώσεις στα άτομα που τέθηκαν σε καραντίνα παρουσίασαν οξεία διαταραχή στρες, εξάντληση, απομάκρυνση από τους άλλους, άγχος, ευερεθιστότητα, αϋπνία, κακή συγκέντρωση και αναποφασιστικότητα, επιδείνωση της εργασιακής απόδοσης και απροθυμία για εργασία. Σε μια άλλη μελέτη παρατηρήθηκε έντονη ψυχολογική δυσφορία και κατάθλιψη (Brook et al., 2020).

2.2 Ενδοοικογενειακή βία κατά την πανδημία COVID-19

Στο πλαίσιο της επίπτωσης της πανδημίας του Covid19 στην ψυχική υγεία των πολιτών σε παγκόσμιο επίπεδο προστίθεται ένα ακόμη μείζον πρόβλημα που παρουσίασε μεγάλη αύξηση την περίοδο της καραντίνας. Πρόκειται για το ζήτημα της ενδοοικογενειακής βίας, το οποίο, της φαίνεται μέσα από μία πληθώρα ερευνών και μελετών, σημείωσε τεράστια άνοδο και επέφερε δραματικά αποτελέσματα, καθώς δεν ήταν λίγες οι γυναικοκτονίες που έλαβαν χώρα. Από το πρώτο τετράμηνο του 2020, ο ΟΗΕ εξέδωσε προειδοποίηση σχετικά με την αυξανόμενη συχνότητα βίας κατά των γυναικών σε παγκόσμιο επίπεδο (French National Academy of Medicine, 2020).

Σύμφωνα με συστηματικές ανασκοπήσεις επισημαίνεται το κοινωνικοοικονομικό αντίκτυπο της πανδημίας του Covid19, με έμφαση στην κακή

ψυχική υγεία, στην κατάχρηση αλκοόλ από έναν σύντροφο και στην παιδική κακοποίηση ως παράγοντες κινδύνου για εκδήλωση ενδοοικογενειακής βίας (Ebert & Steinert, 2021). Μέσα σε όλη την κατάσταση της πανδημίας του Covid19 που έχει προκαλέσει καταστροφή της υγειονομικής περίθαλψης και σοβαρά οικονομικά προβλήματα, η κοινωνία αντιμετωπίζει της μια άλλη πρόκληση κατά τη διάρκεια του αναγκαστικού lockdown, που αφορά την οικογενειακή σύγκρουση υπό τη μορφή ενδοοικογενειακής βίας. Αν και η ενδοοικογενειακή βία έχει γίνει επικουρικό ζήτημα κατά τη διάρκεια της πανδημίας, οι επιπτώσεις της ενδοοικογενειακής βίας της γυναίκες δεν πρέπει να αγνοηθούν. Όλη η παγκόσμια κοινωνία είναι μάρτυρας μπροστά στην εκτίναξη του αριθμού των περιπτώσεων βίας κατά τη διάρκεια του αναγκαστικού lockdown (Sundarraju et al., 2020).

Οι περιορισμοί που επιβλήθηκαν σε διάφορες χώρες του κόσμου για την επιβράδυνση της εξάπλωσης του ιού Covid19 είχαν αρνητικό αντίκτυπο της συνθήκες που αντιμετωπίζουν τα θύματα ενδοοικογενειακής βίας. Αυτές οι συνθήκες, που περιλαμβάνουν, μεταξύ πολλών άλλων αρνητικών πραγμάτων, τη διαρκή συμβίωση με τον δράστη της ενδοοικογενειακής βίας, το άγχος της απώλειας μιας εργασίας ή πηγής εισοδήματος και την αύξηση της κατανάλωσης αλκοόλ και ναρκωτικών, έχουν οδηγήσει σε απότομη αύξηση της βίας μέσα στο οικογενειακό περιβάλλον. Οι προσπάθειες μείωσης του κινδύνου της πανδημίας του Covid19 μέσω μέτρων καραντίνας έχουν, ως εκ τούτου, μεγιστοποιήσει της απειλές για τη ζωή και την υγεία των ανθρώπων σε όλο τον κόσμο (Wilanowska, 2021).

Με άλλα λόγια, η μακροχρόνια παραμονή στο σπίτι κατά τη διάρκεια μιας υγειονομικής κρίσης αυξάνει την πιθανότητα διαπροσωπικών τριβών και συγκρούσεων. Κατά τη διάρκεια της της περιόδου, τα μέλη της οικογένειας έρχονται κοντά και οι αλληλεπιδράσεις μεταξύ της μπορεί να αυξηθούν. Επιπροσθέτως, ο περιορισμός των μετακινήσεων των ανθρώπων την περίοδο της πανδημίας μπορεί να επιδεινώσει το φαινόμενο της ενδοοικογενειακής βίας, λόγω της αύξησης του άγχους. Ποικίλες έρευνες δείχνουν ότι οι γυναίκες είναι πιο πιθανό να πέφτουν θύματα ενδοοικογενειακής βίας έναντι των υπολοίπων μελών της οικογένειας κατά τη διάρκεια της περιόδου της καραντίνας. Ορισμένες μελέτες δείχνουν ότι αυτή η ευπάθεια είναι πιο συχνή σε γυναίκες της υπαίθρου, της γυναίκες με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο, στη μαύρη φυλή και της νεαρές γυναίκες (Nojomi & Babaee, 2020).

Το φαινόμενο της ενδοοικογενειακής βίας κατά τη διάρκεια της πανδημίας Covid19 είναι πιθανό να ακολουθεί πρότυπα προηγούμενων γεγονότων πανδημίας,

όπου η επακόλουθη κοινωνική απομόνωση, η οικονομική αστάθεια, απώλεια εισοδήματος και το σχετικό άγχος και οι οικογενειακές συγκρούσεις συνδέθηκαν έντονα με αυξημένο κίνδυνο βίας (Gama et al., 2020). Ακόμη, η κοινωνική απόσταση, η ανεργία, η απώλεια εργασίας και ο φόβος μόλυνσης από τον ιό είναι σημαντικοί παράγοντες που μπορούν να αποτελέσουν πηγές αυξανόμενου άγχους και στρες της ανθρώπους, το οποίο μπορεί τελικά να οδηγήσει σε ενδοοικογενειακή βία κατά τη διάρκεια της της περιόδου (Hoseinnezhad et al., 2021).

Στην τρέχουσα πανδημία, λόγω του κατ' οίκον περιορισμού, ο επιπολασμός της ενδοοικογενειακής βίας μπορεί να είναι υψηλότερος από αυτόν που αναφέρεται σε της καταστάσεις υγειονομικής κρίσης (Gama et al., 2020). Της περισσότερες περιπτώσεις περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας κατά των γυναικών ευθύνονταν οι σύζυγοι της (Andina et al., 2020). Συγκρίνοντας τα περιστατικά βίας που σημειώθηκαν τον Απρίλιο του 2020 με τον ίδιο μήνα του 2019, παρατηρείται αύξηση κατά 60% των κλήσεων έκτακτης ανάγκης από γυναίκες που υπέστησαν βία από στενό σύντροφο στα ευρωπαϊκά κράτη μέλη (Gama et al., 2020).

Το πρόβλημα αυτό πολύ γρήγορα εξαπλώθηκε σε της χώρες του κόσμου, δεδομένης της κατάστασης της πανδημίας ανεξάρτητα από την οικονομική και κοινωνικής της κατάσταση (Andina et al., 2020). Ωστόσο, ήταν πολύ πιο έντονο π.χ. σε κοινωνικά μειονεκτούσες κοινωνίες, κυρίως σε χώρες χαμηλού και μεσαίου εισοδήματος (Chipare, 2021).

Ξεκινώντας από την Κίνα, που ήταν η πρώτη χώρα που προσβλήθηκε από την επέλαση του Covid19, τα μέτρα που επέβαλε για την αντιμετώπιση του ιού οδήγησαν σε αυξημένες περιπτώσεις καταγγελιών ενδοοικογενειακής κακοποίησης, ιδιαίτερα γυναικών που αναγκάστηκαν να ζήσουν για μήνες σε μια καταχρηστική σχέση. Της εφημερίδες ανέφεραν επεισόδια βίας σε ζευγάρια που άσκησαν επιπλέον κακοποίηση στα παιδιά της. Η αναγκαστική απομόνωση μέσα σε πολύ μικρά διαμερίσματα ή σπίτια, όπου υπήρχε καθημερινός φόβος κακοποίησης προκαλούσε μεγάλο άγχος και ψυχολογική διαταραχή. Επιπλέον, υπήρχε έλλειψη αστυνομικής επιτήρησης για αυτού του είδους της καταστάσεις λόγω της ανάγκης διαχείρισης άλλων θεμάτων δημόσιας τάξης (Sacco et al., 2020).

Παρόλο που η νομοθεσία στην Κίνα κατά της ενδοοικογενειακής βίας ψηφίστηκε το 2015, το πρόβλημα αυτό συνέχισε να αυξάνεται κατά τη διάρκεια της πανδημίας, εκθέτοντας την κινεζική κυβέρνηση ότι έδωσε προτεραιότητα σε άλλα

ζητήματα παρά στο να εξασφαλίσει την ασφάλεια των γυναικών από περιστατικά βίας (Rauhaus et al., 2020).

Ωστόσο, στη Μαλαισία, η σταθερότητα της οικονομικής κατάστασης, το μορφωτικό επίπεδο και η ανατροφή σε μια αστική περιοχή επιτρέπουν τον περιορισμό της ενδοοικογενειακής βίας παρά την αντιμετώπιση δύσκολων καταστάσεων που συνδέονται με την πανδημία του Covid-19. Καθώς η ενδοοικογενειακή βία θεωρείται ταμπού για συζήτηση στη χώρα λόγω της κουλτούρας της, οι πολίτες της μεγάλης πόλης γνωρίζουν καλά τους νόμους που σχεδίασε η αρμόδια αρχή για την προστασία των ανθρώπινων δικαιωμάτων. Ακόμη, γνωρίζουν ότι η πανδημία προκάλεσε περισσότερα περιστατικά και έχουν τη γνώση για τα συστήματα υποστήριξης που είναι διαθέσιμα στη χώρα. Αυτό είναι απαραίτητο ώστε να προταθούν κατάλληλες συστάσεις για την επόμενη πορεία δράσης της ενδιαφερόμενους σχετικά με τον τρόπο επίτευξης μηδενικής ενδοοικογενειακής βίας στη Μαλαισία (Baqtayan et al., 2021).

Στη Νότια Ασία, οι κλήσεις στην εθνική γραμμή βοήθειας διπλασιάστηκαν μεταξύ Απριλίου και Ιουνίου 2020 σε σύγκριση με την περίοδο του 2019. Γυναίκες που βίωσαν βία κατάφεραν να το καταγγείλουν σε φίλους ή σε κοινοτικές οργανώσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων και όχι σε επαγγελματίες υγείας. Η ανταπόκριση των κλινικών γιατρών σε ασθενείς που βίωσαν ενδοοικογενειακή βία ήταν ήδη περιορισμένη λόγω της έλλειψης εκπαίδευσης. Επιπλέον, η μειωμένη πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας κατά τη διάρκεια της πανδημίας του Covid-19 έκανε ακόμη πιο δύσκολη την αναγνώριση της κακοποίησης και την κατάλληλη υποστήριξη (Feder et al., 2021).

Προχωρώντας στην μελέτη των Andina et al., (2021) αναφέρθηκε πως το Αυστραλιανό Ινστιτούτο Εγκληματολογίας διεξήγαγε μια έρευνα σε 15.000 γυναίκες, ηλικίας 18 ετών και άνω με σκοπό τη διερεύνηση του βαθμού ενδοοικογενειακής βίας από την έναρξη της πανδημίας του Covid-19 τον Φεβρουάριο του 2020. Από την έρευνα αυτή προέκυψε ότι 8,8% των γυναικών παραδέχθηκε ότι είχε υποστεί σωματική βία της τελευταίους τρεις μήνες από τον σύντροφό της. Της ο τύπος της βίας περιλαμβάνει κυρίως σωματική βία της σπρώξιμο, τράβηγμα, πέταγμα αντικειμένων, χαστούκι, δάγκωμα και ξυλοδαρμό. Το 2,2% όλων των γυναικών παραδέχθηκε ότι υπέστη σεξουαλική βία κατά τους πρώτους τρεις μήνες της πανδημίας του Covid-19. Της, το 11,6% του συνόλου των γυναικών βίωσε συμπεριφορές συναισθηματικής κακοποίησης, παρενόχλησης και ελέγχου στα σπίτια της. Αυτό το είδος βίας

περιλαμβάνει λεκτική κακοποίηση και προσβολές, που είναι οι πιο κοινές μορφές συναισθηματικής βίας (Andina et al., 2021).

Στη Νότια Αφρική την πρώτη εβδομάδα από την επιβολή μέτρων lockdown το 2020 αναφέρθηκαν 87.000 καταγγελίες για βία λόγω φύλου. Το κεντρικό κέντρο βίας με βάση το φύλο στο Tshwane της Νότιας Αφρικής ξεπέρασε της δυνατότητες του, καθώς καθημερινά αναφέρονταν περίπου 500 έως 1000 κλήσεις από γυναίκες και δυστυχώς και από παιδιά που είχαν υποστεί κάποια μορφή βίας. Το αρνητικό στην υπόθεση ήταν πως δεν υπήρχαν αρκετοί κοινωνικοί λειτουργοί και πόροι για να διαχειριστούν τέτοιο όγκο/αριθμό καταγγελιών. Ως εκ τούτου, η ανταπόκριση και η παρακολούθηση δεν ήταν αποτελεσματικές. Στην Ανατολική Αφρική και συγκεκριμένα στην Κένυα αναφέρθηκε πως τα μέτρα που εισήχθησαν για την αντιμετώπιση της εξάπλωσης του ιού Covid-19 αύξησαν τον κίνδυνο βίας λόγω φύλου της πιο ευάλωτες ομάδες. Ειδικότερα, οι γυναίκες και τα παιδιά που κινδυνεύουν να δεχθούν σωματική και σεξουαλική βία από συγγενείς και οικεία πρόσωπα την περίοδο της καραντίνας. Στη Δυτική Αφρική παρατηρείται της αύξηση στα περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η Νιγηρία, όπου τα περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας έχουν διπλασιαστεί την περίοδο της πανδημίας, λόγω του lockdown (Nakyazze, 2020).

Η νόσος του Covid-19 και τα σχετικά μέτρα απομόνωσης έχουν σημαντικές δυσμενείς επιπτώσεις οικονομικές, κοινωνικές και ψυχολογικές συνέπειες και εκθέτουν τα παιδιά σε αυξημένο κίνδυνο βίας. Συγκεκριμένα μέσα από μία διαδικτυακή έρευνα, που πραγματοποιήθηκε το 2020 εν μέσω της πανδημίας του Covid-19, σε γονείς παιδιών ηλικίας έως 18 ετών που διαμένουν στην Αίγυπτο, προέκυψε ότι το 90,5% των παιδιών υποβλήθηκαν σε βίαιη πειθαρχία, το 88,7% βίωσε ψυχολογική επιθετικότητα και το 43,2% αντιμετώπισε σοβαρή σωματική τιμωρία. Περίπου το 60% των ερωτηθέντων ανέφερε μια μέτρια έως σοβαρή ψυχολογική επίδραση, η οποία συσχετίστηκε με υψηλότερο ποσοστό βίαιης πειθαρχίας (AboKresha et al., 2021).

Μέσα από τις εκτιμήσεις των Feder et al., (2021) η συχνότητα της ενδοοικογενειακής βίας έχει αυξηθεί κατά τη διάρκεια της πανδημίας του Covid-19 στη Λατινική Αμερική. Βάσει των εκτιμήσεων μεγάλη αύξηση σημειώθηκε ακόμη και πριν από την πανδημία στη Βραζιλία λόγω των περικοπών στη χρηματοδότηση της κοινωνικής και υγειονομικής περίθαλψης και της υποστήριξης προγραμμάτων. Η τοπική αυτοδιοίκηση και οι μη κυβερνητικές οργανώσεις ανταποκρίθηκαν της

αυξήσεις που σχετίζονται με την πανδημία ανοίγοντας τηλεφωνικές γραμμές και διαδικτυακούς πόρους, αλλά ο τομέας της υγειονομικής περίθαλψης δεν έχει ακόμη συνεισφέρει ουσιαστικά. Οι αναφορές ενδοοικογενειακής βίας από τον τομέα της υγειονομικής περίθαλψης της Βραζιλίας μειώθηκαν κατά 34% σε σύγκριση με το 2019. Οι υπηρεσίες για θύματα σεξουαλικής βίας και σεξουαλικής υγείας γενικότερα έχουν της επηρεαστεί από την πανδημία του Covid-19 (Feder et al., 2021).

Σε έρευνα που πραγματοποίησαν οι Bourne et al., (2021), με σκοπό την διερεύνηση του βαθμού ενδοοικογενειακής βίας σε 513 γυναίκες από την Τζαμάικα ηλικίας 18 ετών και άνω, προέκυψε ότι το 32% αυτών των γυναικών ήταν θύματα ενδοοικογενειακής βίας, το 60% να ανέφερε ότι είχε κακοποιηθεί σωματικά, το 8,9% ανέφερε σεξουαλική κακοποίηση και το 31,1% ανέφερε ότι είχε κακοποιηθεί συναισθηματικά πριν από την πανδημία του Covid19. Την περίοδο της της πανδημίας του Covid19, το ποσοστό ενδοοικογενειακής βίας αντιστοιχούσε στο 53,1%. Η πλειοψηφία των γυναικών που ανέφεραν ότι είχαν διαταραχή προσωπικότητας υπέστησαν ενδοοικογενειακή κακοποίηση σε σύγκριση με της γυναίκες. Επιπλέον, οι περισσότεροι δράστες ενδοοικογενειακής βίας ήταν φίλοι (98%) ή σύζυγοι (89,7%) ή μέλη της οικογένειας (79,3%). Η βία από της συντρόφους της έγινε πιο έντονη την περίοδο της πανδημία του Covid19, πράγμα που σημαίνει ότι το σπίτι αποτελεί πεδίο μάχης για της γυναίκες (Bourne et al., 2021). Στο Περού, οι κλήσεις της την εθνική γραμμή βοήθειας για τη βία κατά των γυναικών αυξήθηκαν κατά 33% τον Απρίλιο του 2020 σε σχέση τον ίδιο μήνα του 2019 (Agüero, 2021).

Με βάση την έρευνα των Brink et al., (2021) που παρουσιάζει της αναφορές ενδοοικογενειακής βίας κατά τη διάρκεια της πανδημίας του Covid19 και της παρεμβάσεις για την πρόληψη και την αντιμετώπιση της σε 11 χώρες της Δυτικής και Νότιας Ευρώπης προέκυψε ότι οι περισσότερες από αυτές παρουσίασαν αύξηση της αναφορές ενδοοικογενειακής βίας. Πρόκειται για της χώρες της Βέλγιο, Ιρλανδία, Γαλλία, Ισπανία, Αυστρία και Ηνωμένο Βασίλειο. Ωστόσο, στην Ιταλία και στην Πορτογαλία σημειώθηκε μείωση των αναφορών ενδοοικογενειακής βίας την περίοδο της πανδημίας του Covid19, ενώ στην Ολλανδία και στην Ελβετία δεν παρατηρήθηκαν αλλαγές. Η Γερμανία ήταν η χώρα που δεν παρείχε συγκριτικά στοιχεία (Brink et al., 2021).

Ωστόσο, με γνώμονα τη μελέτη των Eberta & Steinert, (2021) αξιολογήθηκε ο επιπολασμός και οι παράγοντες επιδείνωσης της βίας κατά των γυναικών και των παιδιών στη Γερμανία κατά τη διάρκεια της πανδημίας του Covid19. Από της 3.818

ερωτηθέντες στην έρευνα, 118 άτομα ανέφεραν περιστατικά σωματικής σύγκρουσης, 293 συναισθηματική κακοποίηση και 97 σωματική κακοποίηση. Το 3,57% των ερωτηθέντων είχε μη συναινετική επαφή με τον σύντροφό του. Μέσα από την ανάλυση προέκυψε αυξημένος κίνδυνος σωματικής σύγκρουσης την περίοδο της καραντίνας στο σπίτι, οικονομικές ανησυχίες, κακή ψυχική υγεία και της μορφές βίας. Επιπλέον, η ευαισθητοποίηση και η χρήση των σχετικών υπηρεσιών υποστήριξης ήταν χαμηλή (Eberta & Steinert, 2021).

Σε άλλη έρευνα που πραγματοποιήθηκε από της Sri et al., (2021), έχει αναφερθεί ότι στη Γαλλία τον Μάρτιο του 2020, τα κρούσματα ενδοοικογενειακής βίας αυξήθηκαν κατά 30% και στην Αργεντινή οι κλήσεις έκτακτης ανάγκης από περιπτώσεις ενδοοικογενειακής βίας είχαν αυξηθεί κατά 25%. Στην Κύπρο και τη Σιγκαπούρη, οι γραμμές βοήθειας έχουν καταγράψει αύξηση της κλήσεις κατά 30% και 33%, αντίστοιχα. Τέλος, αυξήθηκαν τα κρούσματα ενδοοικογενειακής βίας και η ζήτηση για επείγουσα στέγαση στον Καναδά, τη Γερμανία, την Ισπανία, το Ηνωμένο Βασίλειο και της Η.Π.Α.. Της αρχές του 2020, η βρετανική κυβέρνηση δεν έλαβε υπόψη της ανάγκες των θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας κατά την επιβολή των μέτρων lockdown και δεν προέβλεψε επαρκώς την αύξηση των περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας. Κατά τη διάρκεια της της περιόδου τουλάχιστον 26 γυναίκες έχασαν τη ζωή της από τον σύντροφο ή τον σύζυγο της, αυξάνοντας το σύνολο των ανθρωποκτονιών. Είναι ενδιαφέρον ότι στην Ιταλία, της γυναίκες φοβήθηκαν να καταγγείλουν την βίαιη πράξη που δέχθηκαν από τον σύντροφο της επειδή πίστευαν ότι θα της άκουγαν ή ότι θα της εμπόδιζαν να φύγουν από το σπίτι της (Sri et al., 2021).

Σύμφωνα με την έρευνα των Bergman et al., (2021), προέκυψε ότι στη Νορβηγία κατά τη διάρκεια της πανδημίας του Covid19 τα καταφύγια υποστήριξης γυναικών που έχουν πέσει θύματα κακοποίησης από τον σύντροφο της παρέμειναν ανοιχτά. Ωστόσο, αυτό που παρατηρήθηκε την περίοδο του lockdown ήταν σημαντική μείωση στον αριθμό των αιτημάτων ενδοοικογενειακής βίας. Η πλειοψηφία των καταφυγίων δεν ανέφερε αλλαγές στο περιεχόμενο των αιτημάτων. Έτσι, τα καταφύγια στη Νορβηγία, ως αναπόσπαστο μέρος του κράτους πρόνοιας, φαίνεται γενικά να έχουν καλύψει της ανάγκες των πολιτών της κατά τη διάρκεια της πανδημίας (Bergman et al., 2021).

Επιπροσθέτως, η επίδραση του εγκλεισμού των Ελλήνων πολιτών την περίοδο της πανδημίας του Covid19 επέφερε σημαντική άνοδο στα περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας της το γυναικείο φύλο, εκ των οποίων πολλά αποτέλεσαν

σοβαρές ανθρωποκτονίες. Η αγριότητα και η βαρβαρότητα που δέχθηκαν οι γυναίκες αυτές με αποτέλεσμα να χάσουν την ζωή της δημιούργησε μεγάλο φόβο και ανησυχία σε ολόκληρη την ελληνική κοινωνία (Χατζηγιαννάκης, 2021).

Όσον αφορά της στατιστικές εκτιμήσεις του Συνδέσμου για την Πρόληψη και την Αντιμετώπιση της Βίας στην Οικογένεια προέκυψε ότι την περίοδο Μάρτιος – Ιούνιος 2020 κατέφυγαν σε ξενώνες φιλοξενίας περίπου 194 άτομα, από τα οποία η πλειοψηφία αφορούσε παιδιά με ποσοστό 56,7% και το υπόλοιπο 43,3% γυναίκες. Την περίοδο της 1^{ης} καραντίνας παρατηρήθηκε αύξηση της καταγγελίες για ενδοοικογενειακή βία με ποσοστό που άγγιξε το 230% (Μπαντή, 2021).

Σύμφωνα με στοιχεία, την περίοδο της πανδημίας του Covid19 παρατηρήθηκε άνοδος στα περιστατικά έμφυλης και ενδοοικογενειακής βίας στην Ελλάδα. Βάσει της ετήσιας έκθεσης της Γενικής Γραμματείας Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων παρατηρήθηκε ότι μεταξύ του Νοεμβρίου 2019 – Οκτωβρίου 2020 κατέφυγαν σε Συμβουλευτικά κέντρα συνολικά 4.872 γυναίκες που κατάφεραν να επιζήσουν μετά την βία που δέχθηκαν από τον σύντροφο της και να λάβουν νομική και ψυχολογική υποστήριξη. Περίπου 536 γυναίκες παρέμειναν σε ξενώνες φιλοξενίας και 8.609 πολίτες απευθύνθηκαν στην γραμμή SOS 15900 με σκοπό να καταγγείλουν περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας¹.

Πίνακας 1: Περιστατικά βίας ανά περιοχή στην Ελλάδα Νοέμβριος 2019-Οκτώβριος 2020

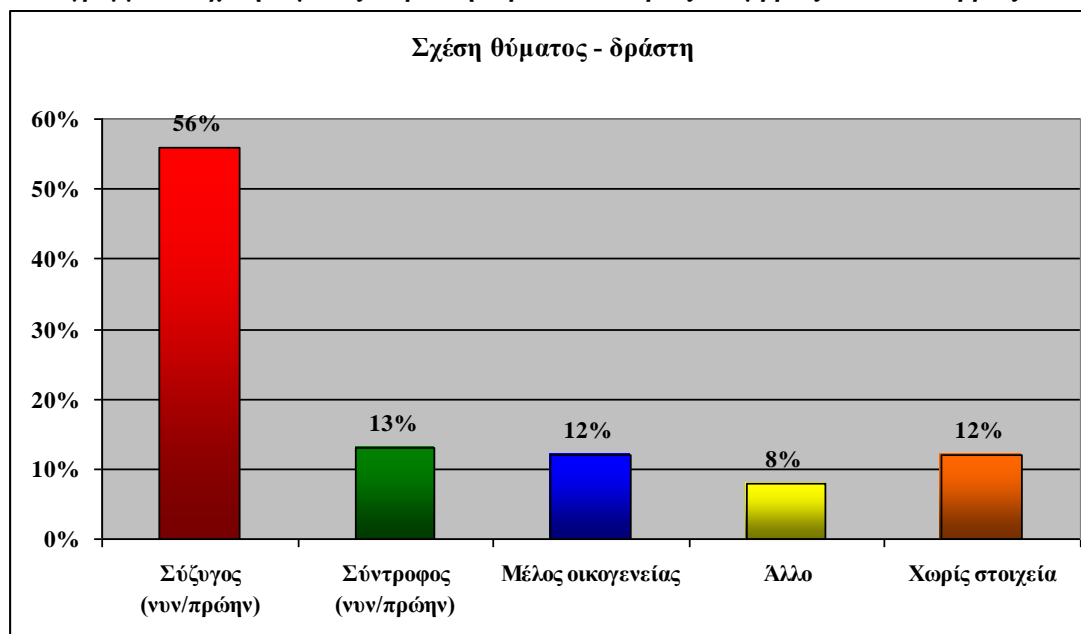
Περιοχή	Σύνολο	Ποσοστό
Αθήνα	1.876	38,5%
Θεσσαλονίκη	338	7%
Κρήτη	273	5,6%
Καβάλα	190	3,9%
Πάτρα	180	3,7%
Λάρισα	136	2,8%
Τρίπολη	132	2,7%
Σέρρες	115	2,3%
Λαμία	103	2,1%
Κέρκυρα	102	2%
Χίος	98	2%
Μυτιλήνη	91	1,8%
Βέροια	92	1,8%
Καλαμάτα	81	1,6%
Ιωάννινα	78	1,6%
Αλεξανδρούπολη	76	1,5%
Κομοτηνή	72	1,4%
Άλλο	839	17,7%
Σύνολο	4.872	100%

Πηγή: Ζερβός, (2020)

¹ <https://www.gov.uk/government/news/469880.el>

Σύμφωνα με στοιχεία, από το σύνολο των καταγγελιών που σημειώθηκαν την περίοδο του Νοεμβρίου 2019-Οκτωβρίου 2020, το 56% των γυναικών δέχθηκε βίαιη συμπεριφορά από τον νυν ή πρώην σύζυγο, ενώ το 13% από τον νυν ή πρώην σύντροφο. Το 12% δέχθηκε ενδοοικογενειακή βία από κάποιο μέλος της οικογένειας, ενώ το 8% από άλλο πρόσωπο (Ζερβός, 2020), της φαίνεται στο διάγραμμα που ακολουθεί.

Διάγραμμα 1: Σχέση θύματος – δράστη περιστατικών βίας Νοέμβριος 2019-Οκτώβριος 2020

Πηγή: Ζερβός, (2020)

Με βάση όλα τα παραπάνω προκύπτει πως, αν και η κατάσταση κρίσης λόγω της πανδημίας του Covid19 μπορεί να είναι προσωρινή, το πρόβλημα της ενδοοικογενειακής βίας είναι μόνιμο. Η μονιμότητα του προβλήματος προκύπτει από τα αίτια εκδήλωσης που εκτείνονται πολύ πριν και πέρα της πανδημίας του Covid19, στα οποία προστέθηκε και ο υποχρεωτικός εγκλεισμός με αποτέλεσμα να αυξηθούν περαιτέρω τα περιστατικά. Η υποστήριξη πρέπει να επεκταθεί στα θύματα παρέχοντας της αριθμούς γραμμής βοήθειας όπου μπορούν να μοιραστούν την εμπειρία της και να ζητήσουν βοήθεια από τον σύμβουλο ψυχικής υγείας για την προώθηση της συναισθηματικής αυτοφροντίδας. Περαιτέρω οι γυναίκες θα πρέπει να εκπαιδεύονται, ώστε να είναι διεκδικούν τα δικαιώματά της, να ξεπερνούν τη μαθημένη αδυναμία να επιτύχουν μεγαλύτερη αυτονομία και να ξεπεράσουν τον περιορισμό ή της πεποιθήσεις που εμφυτεύονται από την οικογένεια και την κοινωνία που καταστέλλουν την ελευθερία της (Sundarraju et al., 2020).

Ως εκ τούτου, είναι επείγουσα ανάγκη να προωθηθούν και να αυξηθούν οι δράσεις και οι πολιτικές ασφάλειας και αξιοπρέπειας όλων των θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας παγκοσμίως. Η πρόληψη της ενδοοικογενειακής βίας πρέπει να αποτελεί προτεραιότητα για κάθε κυβέρνηση και ευθύνη κάθε πολίτη (Ertan et al., 2020).

Κατά τη διάρκεια της πανδημίας του Covid19 τα κράτη δεν ήταν προετοιμασμένα για τον κοινωνικό αντίκτυπο που θα επέφεραν τα περιοριστικά μέτρα της πολίτες, με αποτέλεσμα να αυξηθούν τα περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας. Οι νομικές λύσεις που έχουν θεσπίσει πολλοί ευρωπαίοι νομοθέτες γύρω από την πρόληψη της ενδοοικογενειακής βίας είναι ανεπαρκείς. Τα μέτρα της συνίστανται κυρίως στη θέσπιση οδηγιών για τη λειτουργία ορισμένων ιδρυμάτων ή στη διασφάλιση της δυνατότητας χρήσης των παρεχόμενων μορφών βοήθειας. Ωστόσο, δεν έχουν εισαχθεί ολοκληρωμένες στρατηγικές για την πρόληψη αυτού του προβλήματος κατά τη διάρκεια της πανδημίας του Covid19 (Wilanowska, 2020).

Εκτιμάται ότι είναι σημαντικό οι αρμόδιες αρχές και ενώσεις να παραμείνουν ενωμένες, να βρουν και να διατηρήσουν νέες στρατηγικές επικοινωνίας με τα θύματα ενδοοικογενειακής βίας. Αντίστοιχα, προτείνεται να αυξηθούν τα προγράμματα ενημέρωσης και οι πρωτοβουλίες υποστήριξης μέσω όλων των μέσων μαζικής ενημέρωσης (τηλεόραση, κοινωνικά δίκτυα, κινητά τηλέφωνα) (Sacco et al., 2020).

Επιπλέον, ορισμένοι δημόσιοι πόροι που μπορούν να αντιμετωπίσουν τη βία κατά των γυναικών κατά τη διάρκεια του Covid19 μέσω των παρακάτω:

- ◆ Παροχή βασικών υπηρεσιών για την πρόληψη της βίας από της κυβερνήσεις και της υπεύθυνους χάραξης πολιτικής.
- ◆ Παροχή θεραπειών και βασικών πληροφοριών από της μονάδες υγείας σχετικά με της κινδύνους και της συνέπειες της βίας στην υγεία κατά των γυναικών.
- ◆ Παροχή υπηρεσιών υποστήριξης από οργανώσεις ανθρωπιστικής ανταπόκρισης για την πρόληψη της βίας κατά των γυναικών και των παιδιών της κατά τη διάρκεια επιδημιών.
- ◆ Όλα τα μέλη της κοινότητας θα πρέπει να γνωρίζουν τον κίνδυνο βίας κατά των γυναικών κατά τη διάρκεια της πανδημίας του Covid19 και να βρίσκονται σε επαφή για να υποστηρίξουν της γυναίκες που υφίστανται βία (Nojomi & Babae, 2020).

Σε αυτό το σημείο παρατίθενται επιπρόσθετα προληπτικά μέτρα που έχουν ληφθεί σε διάφορα μέρη του κόσμου για την αντιμετώπιση της βίας της γυναίκες εν μέσω της πανδημίας του Covid19.

Πίνακας 2: Προληπτικά μέτρα για την αντιμετώπιση της βίας της γυναίκες κατά τη διάρκεια του Covid19

Χώρα	Προληπτικά μέτρα
Αυστραλία	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Δημιουργία Ειδικής Ομάδας για την Οικογένεια και την Οικογενειακή Βία για τον COVID-19 <ul style="list-style-type: none"> - Συνέχιση του συστήματος δικαιοσύνης
Καναδάς	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Πακέτο οικονομικής βοήθειας έκτακτης ανάγκης <ul style="list-style-type: none"> - Τα καταφύγια για την ενδοοικογενειακή βία και οι υπηρεσίες υποστήριξης παραμένουν ανοιχτά - Επικοινωνία μέσω κειμένου, διαδικτυακών εφαρμογών, ανταλλαγής μηνυμάτων <ul style="list-style-type: none"> - Δωρεάν νομική υποστήριξη
Κίνα	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Δημοσίευσε ειδικά εγχειρίδια για επιζώντες, εξηγώντας πώς να προστατευτούν και κατευθύνοντάς της σε διαδικτυακή νομική βοήθεια ♦ Εργαστήριο ζωντανής ροής για το τι μπορεί να κάνει ο μάρτυρας ενδοοικογενειακής βίας
Γαλλία	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Προσβάσιμες διαδικτυακές πλατφόρμες Διαδικτύου για 24 ώρες το 24ωρο, 7 ημέρες την εβδομάδα, για να προειδοποιούν μια ενδοοικογενειακή βία <ul style="list-style-type: none"> - Δωρεάν και ανώνυμες γραμμές βοήθειας - Παροχή καταφυγίων έκτακτης ανάγκης και μετατροπή ξενοδοχείων σε ασφαλή σπίτια. - Σύστημα κωδικοποίησης μηνυμάτων (“Mask 19”) στα φαρμακεία για αναζήτηση βοήθειας. <ul style="list-style-type: none"> - Συμβουλευτικά κέντρα «pop up» έξω από τα παντοπωλεία <ul style="list-style-type: none"> - Υπηρεσίες συμβουλευτικής γραμμής βοήθειας
Ινδία	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Νέα γραμμή βοήθειας για την ενδοοικογενειακή βία έχουν ξεκινήσει και διαβεβαίωσαν ότι μια γυναίκα αστυνομικός θα χειριστεί την υπόθεση
Ιταλία	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Μετατροπή της υπάρχουσας δομής σε νέα καταφύγια με online και πρόσθετες υπηρεσίες επιλογών online κρατήσεων ♦ Επιβεβαίωση ότι όλα τα καταφύγια για την ενδοοικογενειακή βία και τα κανάλια επικοινωνίας παραμένουν ανοιχτά
Λίβανος	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Δήλωση των Διεθνών Δυνάμεων Ασφαλείας που απευθύνεται σε θύματα ενδοοικογενειακής βίας <ul style="list-style-type: none"> - Ρύθμιση τηλεφωνικής γραμμής για την ενδοοικογενειακή βία - Ιστότοπος για ηλεκτρονική αναφορά αρχείου παραπόνων
Ολλανδία	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Σύστημα κωδικοποίησης μηνυμάτων (“Masker 19”) στα φαρμακεία για αναζήτηση βοήθειας ♦ Ξεκινώντας εκστρατείες ενημέρωσης που παροτρύνουν τα θύματα να επικοινωνήσουν με την αστυνομία ή τον οργανισμό πρόληψης της ενδοοικογενειακής βίας «Veiling Thuis»
Ισπανία	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Σύστημα κωδικοποίησης μηνυμάτων (“Mask 19”) στα φαρμακεία για αναζήτηση βοήθειας ♦ Υπηρεσίες συνομιλίας με τεχνολογία γεωεντοπισμού για επικοινωνία με την αστυνομία
Ηνωμένο Βασίλειο	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Δωρεάν και 24/7 προσβάσιμες υπηρεσίες Εθνικής Γραμμής Βοήθειας για Οικιακή Κατάχρηση ♦ Οικονομικό πακέτο έκτακτης ανάγκης για υπηρεσίες υποστήριξης ενδοοικογενειακής κακοποίησης

2.3 ΜΜΕ και ενδοοικογενειακή βία εν μέσω πανδημίας

Το πρόβλημα της ενδοοικογενειακής βίας αποτελεί σημαντικό θέμα έρευνας για τα ΜΜΕ και τον πολιτικό τομέα. Ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι ένα από τα πιο σημαντικά κριτήρια για την διατήρηση της δημοκρατίας μιας χώρας. Η ενημέρωση και η ευαισθητοποίηση του κοινού από τα ΜΜΕ για την ενδοοικογενειακή βία είναι οι κύριες δράσεις πρόληψης της (Lahe, 2011).

Την περίοδο 1986-2008, στα πλαίσια της ανασκόπησης αναφορών στα έντυπα των ΜΜΕ της Αυστραλίας για περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας κατά των γυναικών, αν και δίνονται ακριβείς πληροφορίες, θα μπορούσε να δοθεί μεγαλύτερη ανάλυση επί του θέματος. Για παράδειγμα, οι περισσότερες εκθέσεις βασίστηκαν σε σχόλια από τη δικαιοσύνη και τις δικαστικές διαδικασίες, χωρίς όμως να περιλαμβάνονται σχόλια από τα θύματα ή τις υπηρεσίες στήριξης των θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας. Επιπλέον, πολλά ρεπορτάζ σε έντυπα, τηλεοπτικά, ραδιόφωνα και ηλεκτρονικά ΜΜΕ εντόπισε τα δυνατά σημεία και τις αδυναμίες στην παρουσίαση περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας. Μέσω αυτών τονίστηκαν οι στρατηγικές των ΜΜΕ για την προβολή αντίστοιχων περιστατικών βίας κατά των γυναικών με μεγαλύτερη ακρίβεια (VicHealth, 2017).

Προκειμένου να βρεθούν πιο αποτελεσματικοί τρόποι αντιμετώπισης και εξάλειψης της ενδοοικογενειακής βίας είναι σημαντικό να συνεργαστούν οι κοινωνικές υπηρεσίες, τα ΜΜΕ, η πολιτεία, οι οργανώσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων και οι φορείς δημόσιας υγείας, εκπαίδευσης και δικαιοσύνης (Pinheiro, 2006). Ειδικότερα, οφείλουν να λάβουν υπόψη τους ένα σύνολο συγκεκριμένων στρατηγικών και εκστρατειών για την ενημέρωση, την ευαισθητοποίηση και την υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων μέσω της υφιστάμενης νομοθεσίας (WHO, 2012).

Τα κράτη, σε συνεννόηση με την κοινωνία των πολιτών και οργανισμούς του ιδιωτικού τομέα, μπορούν να εφαρμόσουν δράσεις για τον περιορισμό περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας μέσω διαφόρων προγραμμάτων και υπηρεσιών. Τα περισσότερα προγράμματα μπορεί να εμπίπτουν στις κατηγορίες της πρόληψης του φαινομένου, της φροντίδας των θυμάτων, της καταστολής της έξαρσης των περιστατικών και της τιμωρίας των θυτών. Αναφορικά με την πρόληψη του φαινομένου, τα κύρια προγράμματα μπορούν να επικεντρώνονται καταρχήν σε

ενημερωτικές εκστρατείες ευαισθητοποίησης, σε εκπαιδευτικά προγράμματα και σε στρατηγικές διάδοσης αξιών και θεμιτών πρακτικών μέσα από τις δυνατότητες των MME (Anglade & Escobar, 2021). Συγκεκριμένα, τα εθνικά ή περιφερειακά μέτρα ευαισθητοποίησης και πρόληψης προβάλλονται καταρχήν μέσω διαφόρων καναλιών των MME και των εκστρατειών διάδοσης πληροφοριών.

Πίνακας 3: Μέτρα που αναφέρονται στα ευρωπαϊκά κράτη, μέλη του WHO για την ευαισθητοποίηση και προβολή της ενδοοικογενειακής βίας κατά την πανδημία του Covid19

Μέτρο εφαρμογής	Αριθμός χωρών που αναφέρουν το μέτρο εφαρμογής (Συνολικά)	Αριθμός χωρών που το μέτρο εφαρμογής αναφέρεται ως χορηγία της κυβέρνησης (εθνικό επίπεδο)	Αριθμός χωρών που το μέτρο εφαρμογής αναφέρεται ως χορηγία της κυβέρνησης (περιφερειακό επίπεδο)	Αριθμός χωρών που το μέτρο εφαρμογής αναφέρεται ως χορηγία ΜΚΟ και κοινωνίας των πολιτών	Αριθμός χωρών που το μέτρο εφαρμογής αναφέρεται ως χορηγία συνεργασίας κυβέρνησης, ΜΚΟ και κοινωνίας των πολιτών	Αριθμός χωρών που υπάρχει ασάφεια ως προς τον κύριο χορηγό του μέτρου εφαρμογής
MME εκστρατεία/ Διάδοση πληροφοριών	48	37	6	25	4	8

Πηγή: Pearson et al., (2021)

Είναι επίσης σημαντικό να σημειωθεί ότι οι αναφορές των MME δεν ταυτίζονται με το ποσοστό επιπολασμού και κυριαρχίας των περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας. Ενώ άλλες εγκληματικές ενέργειες βρίσκονται σε τροχιά πτώσης κατά τη διάρκεια της πανδημίας, η ενδοοικογενειακή βία φαίνεται να έχει αυξηθεί, με αποτέλεσμα η έλλειψη εναλλακτικών ειδήσεων και ο αυξανόμενος αριθμός των περιστατικών να δημιουργούν ένα αξιοσημείωτο ειδησεογραφικά θέμα. Βέβαια, τα MME εστιάζουν στη διαχείριση των περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας ως μεμονωμένων, υπονοώντας ότι αποτελούν μία κατάσταση που θα εξαφανιστεί μετά το τέλος της κρίσης της πανδημίας του Covid19, όταν στην πραγματικότητα η ενδοοικογενειακή βία αποτελεί διαχρονικό φαινόμενο (Williamson, Lombard & Brooks-Hay, 2020).

Βέβαια, η τεκμηρίωση του αντίκτυπου της πανδημίας του Covid19 στο φαινόμενο της ενδοοικογενειακής βίας, σε πολλές περιπτώσεις φαίνεται να είναι δύσκολη εξαιτίας των περιορισμένων δηλωμένων περιπτώσεων και της περιορισμένης χρήσης των κοινωνικών υπηρεσιών από τα θύματα. Ως αποτέλεσμα, υπάρχει μια αυξανόμενη και άμεση ανάγκη κατανόησης της εμφάνισης περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας κατά τη διάρκεια των συνθηκών πανδημίας του Covid19.

Τέτοια στοιχεία έχουν πρωταρχική σημασία για να βοηθήσουν στην ανάπτυξη αποτελεσματικών στρατηγικών πρόληψης της βίας και παροχής βοήθειας στα θύματα. Μπροστά στην έλλειψη στοιχείων για την ενδοοικογενειακή βία στην περίοδο των περιοριστικών συνθηκών της πανδημίας, θεωρείται χρήσιμη η υλοποίηση ερευνών κοινού μέσω δικτύων συνεργατών ΜΜΕ και ψηφιακών μέσων κοινωνικής δικτύωσης για την καλύτερη κατανόηση της εμφάνισης της ενδοοικογενειακής βίας και των σχετικών παραγόντων έντασης του φαινομένου (Viero et al., 2021).

Εν μέσω της πανδημίας είναι βασικό να γίνει αναφορά ως προς τη στάση των ΜΜΕ στην ενδοοικογενειακή βία σε παγκόσμιο επίπεδο. Κατανοώντας τη σχέση μεταξύ του φαινομένου της κοινωνικής απομόνωσης και των καταστάσεων κρίσης και βιαιοπραγίας, τα ΜΜΕ προσέφυγαν στην αξιολόγηση της επίδρασης της πανδημίας του Covid19 στην ενδοοικογενειακή βία μέσω μηνυμάτων για την ανάγκη άμεσης και ουσιαστικής δράσης. Σύμφωνα με τα ευρήματα έρευνας που αφορούσε στον τρόπο διαχείρισης της συσχέτισης της ενδοοικογενειακής βίας με την πανδημία από τα ΜΜΕ των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής, τα ΜΜΕ φαίνεται να έχουν καλύψει το φαινόμενο της ενδοοικογενειακής βίας έχοντας τουλάχιστον έναν από τους ακόλουθους σκοπούς: α) να αναφέρουν τις κοινωνικές συνθήκες που προκύπτουν εν μέσω της πανδημίας του Covid19 και οι οποίες μπορούν να προβλέψουν την αύξηση του φαινομένου της ενδοοικογενειακής βίας, β) να ενημερώσουν το κοινό για συγκεκριμένες και αυξανόμενες αναφορές περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας και γ) να ενημερώσουν το κοινό και συγκεκριμένα, τα θύματα όσον αφορά στους τρόπους πρόσβασης σε υπηρεσίες φροντίδας (Bright, Burton & Kosky, 2020)

Σύμφωνα με έρευνα του Vazquez & Ρούσσου, (2020) εξετάστηκε η στάση των ΜΜΕ ως προς την ενδοοικογενειακή βία εν μέσω της πανδημίας στο Μεξικό. Από την έρευνα προέκυψε πως τα ΜΜΕ δεν έκαναν ουδέποτε λόγο ως προς το γεγονός ότι η αύξηση των περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας οφείλεται στα περιοριστικά μέτρα που επιβλήθηκαν για την αποφυγή εξάπλωσης της πανδημίας του Covid19. Αναφέρεται ακόμη πως τα ΜΜΕ δεν δείχνουν ειλικρινή ενδιαφέρον ως προς την κατανόηση του φόβου και του τρόμου που αισθάνονται οι γυναίκες στο Μεξικό και δεν επιθυμούν να συμβάλλουν στην παρουσίαση/προβολή ιστοριών γυναικών που έχουν πέσει θύματα ενδοοικογενειακής (έμφυλης) βίας.

Από την έρευνα του Prati & Mancini, (2021) προκύπτει ότι η προσοχή των ΜΜΕ επικεντρώνεται στον ψυχολογικό αντίκτυπο της πανδημίας του Covid19, ο οποίος ενισχύει την εκδήλωση περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας. Βάσει του

Mahmoud et al., (2020) παρατηρείται αύξηση της ευαισθητοποίησης και της γνώσης των πολιτών σχετικά με την ενδοοικογενειακή βία που προβάλλεται από τα ΜΜΕ. Ωστόσο, παρατηρείται ότι η αναφορά των ΜΜΕ σε περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας την περίοδο της πανδημίας του Covid19 συμβάλλει στον στιγματισμό των στάσεων του κοινού. Ειδικότερα, τα ΜΜΕ φαίνεται να ασκούν ισχυρή επιρροή στις στάσεις του κοινού, λόγω του ότι οι τίτλοι που χρησιμοποιούν για την παρουσίαση ενός περιστατικού ενδοοικογενειακής βίας δημιουργούν έντονη αίσθηση φόβου (Brooks et al., 2020).

Ωστόσο, τα ΜΜΕ μπορούν να παρουσιάσουν προγράμματα που θα επικεντρώνονται σε εκστρατείες ευαισθητοποίησης, σε εκπαιδεύσεις και στη διάδοση αξιών και πρακτικών για την εξάλειψη της ενδοοικογενειακής βίας (Anglade & Escobar, 2021). Τόσο μέσω των τηλεοπτικών μέσων όσο και των ηλεκτρονικών, πολλοί άνθρωποι μπορούν να ενημερωθούν άμεσα ως τις συνέπειες της ενδοοικογενειακής βίας. Επιπλέον, τα εν λόγω ΜΜΕ θα μπορούσαν επίσης να χρησιμοποιηθούν για τη διάδοση πληροφοριών σχετικά με συγκεκριμένα περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας (Μία, 2020). Τα ΜΜΕ είναι σημαντικοί μηχανισμοί συζήτησης και ανταλλαγής πληροφοριών σχετικά με το φαινόμενο της ενδοοικογενειακής βίας και τη διαθεσιμότητα των αρμόδιων κοινωνικών υπηρεσιών. Γενικά, αντιπροσωπεύουν μία σημαντική οδό για τη διάδοση των πληροφοριών, καθώς μπορούν να τις διασκορπίσουν ευρέως και να τις κάνουν εύκολα προσβάσιμες σε μία σειρά διαφορετικών κοινοτήτων κοινού, που πολλές φορές είναι δύσκολο να προσεγγιστούν. Αναλύοντας τον λόγο και την αίσθηση των μηνυμάτων των ΜΜΕ, είναι δυνατό να μετρηθεί η γενική διάθεση του κοινού ως προς το ευαίσθητο θέμα και την κατά τα άλλα προσωπική εμπειρία της ενδοοικογενειακής βίας, να διευκολυνθεί η δημόσια έκφραση των συναισθημάτων του κοινού, όπως και να υπάρξει διαμοιρασμός πληροφοριών για τους πόρους φροντίδας των θυμάτων (Usher et al., 2021).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ - ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

3.1 Σύνοψη

Αντικείμενο της παρούσας έρευνας αποτελεί η εξέταση της επίδρασης των συνθηκών περιορισμού και κοινωνικής απομόνωσης στην εκδήλωση και ένταση του φαινομένου ενδοοικογενειακής (έμφυλης) βίας. Παρά τον πολύπλευρο χαρακτήρα της ενδοοικογενειακής βίας, υπάρχουν πολλές ενδογενείς και εξωγενείς μεταβλητές που επηρεάζουν και σχετίζονται με την εκδήλωση περιστατικών. Ακόμα, η ανάπτυξη ειδικών περιστάσεων, όπως είναι η πανδημία Covid19, επιδρά σημαντικά στην καθημερινή ζωή, λειτουργώντας ως ανατρεπτικός παράγοντας της κανονικότητας (Parkinson, 2019).

Στην περίπτωση της πανδημίας του Covid19 υπήρξε μία σειρά περιοριστικών μέτρων. Ως επακόλουθα δημιουργήθηκαν η παραμονή των μελών των οικογενειών στον χώρο του σπιτιού για μεγάλα χρονικά διαστήματα, η ανακατανομή του διαθέσιμου χρόνου και της συμμετοχής των μελών στον οικογενειακό κύκλο και στην επαγγελματική ζωή, εξαιτίας των περιορισμένων οικονομικών δραστηριοτήτων, καθώς και η κοινωνική αποστασιοποίηση. Έτσι, δημιουργήθηκε ένα νέο κοινωνικό περιβάλλον με περιορισμούς και δυσκολίες πρόσβασης.

Τα ΜΜΕ παίζουν πρωταρχικό ρόλο στην αποτύπωση της αίσθησης και της γενικής διάθεσης της κοινής γνώμης όσον αφορά σε αξιοσημείωτους κοινωνικούς προβληματισμούς. Θεωρούνται σημαντικοί μηχανισμοί μετάδοσης μηνυμάτων και διάδοσης πληροφοριών, με αποτέλεσμα να αξιοποιούνται διαχρονικά για την προβολή ζητημάτων ευαισθητοποίησης του κοινού και εκστρατειών πρόληψης φαινομένων, όπως είναι η ενδοοικογενειακή βία. Στην περίοδο της πανδημίας του Covid19, τα ΜΜΕ πρωταγωνιστούσαν στην ειδησεογραφική απεικόνιση της νέας κανονικότητας της καθημερινής ζωής και ανέδειξαν μέσω άμεσων και αυθεντικών τεκμηριωμένων καταγραφών τη διασύνδεση των περιοριστικών συνθηκών με την ένταση της ενδοοικογενειακής βίας (Usher et al., 2021).

Ερωτήματα ως προς το «τί», «με ποιον τρόπο», «γιατί», «σε ποιο βαθμό» επιχειρείται να απαντηθούν μέσα από την υλοποίηση της εμπειρικής έρευνας, προκειμένου να αναδυθούν οι στοχεύμενες διαστάσεις της ενδοοικογενειακής βίας και η συσχέτιση της με περιόδους κρίσης για την καθημερινότητα των ατόμων. Η εν λόγω ερευνητική προσπάθεια εστιάζει στη χώρα της Ελλάδας, αλλά αυτό δε σημαίνει ότι τα

αποτελέσματα δεν αντιπροσωπεύουν τη διεθνή πραγματικότητα, με ορισμένες μικρές διαφοροποιήσεις. Άλλωστε, τα στοιχεία του πρώτου μέρους αφορούν την παγκόσμια κοινότητα των χωρών που βρέθηκαν αντιμέτωπες με τις αναπάντεχες συνθήκες της πανδημίας του κορωνοϊού.

3.2 Ερευνητικά ερωτήματα

Η πτυχιακή εργασία υλοποιείται για τη μελέτη του θέματος που έχει επιλεγθεί, το οποίο αφορά τη διερεύνηση των απόψεων και των στάσεων ενεργών δημοσιογράφων σχετικά με το φαινόμενο της ενδοοικογενειακής βίας στην περίοδο της πανδημίας του κορωνοϊού. Η ανάλυση των αποτελεσμάτων της έρευνας, όπως προέκυψαν από την διενέργεια των ατομικών συνεντεύξεων, έρχεται να υποστηρίξει εμπειρικά τη θεωρητική πλαισίωση του θέματος. Ακόμα, μέσα από την εμπειρική έρευνα, επιχειρήθηκε η απάντηση κρίσιμων ερευνητικών ερωτημάτων που τίθενται κατά τη δημιουργία του δομημένου οδηγού της συνέντευξης και αποτελούν επίκαιρα ερωτήματα της κοινής γνώμης, όσον αφορά στη θλιβερή πραγματικότητα του αυξανόμενου ποσοστού περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας.

Στο πλαίσιο αυτό, τα κύρια ερωτήματα προς διερεύνηση αφορούν:

- A) στον προσδιορισμό των αιτιών/ λόγων εκδήλωσης συχνών περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας κατά τη διάρκεια της περιόδου της πανδημίας του Covid19
- B) στην εξέταση πιθανών μεταβολών ως προς τη συχνότητα περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας και στη σύγκριση των ποσοστών πριν και κατά τη διάρκεια της περιόδου της πανδημίας του Covid19,
- Γ) στην αναφορά του τί απαιτείται για τον περιορισμό ή/ και την εξάλειψη του φαινομένου της ενδοοικογενειακής βίας,
- Δ) στην καταγραφή του τρόπου με τον οποίο γίνεται αντιληπτό το φαινόμενο της ενδοοικογενειακής (έμφυλης) βίας στην ελληνική πραγματικότητα από την πλευρά των ΜΜΕ,
- Ε) στον προσδιορισμό αλλαγών ως προς τις τάσεις αναφοράς περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας κατά την περίοδο εφαρμογής των περιοριστικών μέτρων εξαιτίας της πανδημίας του Covid19.

3.3 Μεθοδολογία

Βασικό πλεονέκτημα της ποιοτικής διερευνητικής προσέγγισης είναι το γεγονός ότι ο ερευνητής έχει τη δυνατότητα να αντιλαμβάνεται και να κατανοεί τον κόσμο μέσα από την οπτική των υποκειμένων της έρευνας. Ως αποτέλεσμα, είναι δυνατό να μελετηθούν φαινόμενα, διαδικασίες και συμπεριφορές που δεν μπορούν να προβλεφθούν εκ των προτέρων, εστιάζοντας στην οπτική των συμμετεχόντων και στη νοηματοδότηση που προσδίδουν οι ίδιοι στα γεγονότα. Ακόμα, η συλλογή των στοιχείων πραγματοποιείται με άμεσο τρόπο και θεωρούνται ως αδιαμφισβήτητα. Με την ποιοτική έρευνα, οι προσωπικές εμπειρίες και οι αντιλήψεις των ατόμων αποκτούν αξία όσον αφορά το υπό μελέτη φαινόμενο μέσα στο κοινωνικό περιβάλλον στο οποίο εκδηλώνεται (Ισαρη & Πουρκός, 2015). Συνεπώς, η βαθύτερη αντίληψη για τη διασύνδεση του φαινομένου της ενδοοικογενειακής βίας με την περίοδο του εγκλεισμού κατά τη διάρκεια της πανδημίας του Covid19 μπορεί να εξεταστεί μέσω της ποιοτικής μεθοδολογικής προσέγγισης.

Η μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε για τη συλλογή των δεδομένων της εμπειρικής έρευνας ήταν η εις βάθος συνέντευξη, με ερευνητικό εργαλείο τη συζήτηση. Ο οδηγός των συνεντεύξεων αποτελείται από εννέα ερωτήσεις ανοικτού τύπου που απευθύνονται σε οκτώ δημοσιογράφους που απασχολούνται σε έντυπα, τηλεοπτικά και ψηφιακά ΜΜΕ διάφορων περιοχών της Ελλάδας. Η ερευνήτρια χρησιμοποίησε τον «σκελετό» των ερωτήσεων του οδηγού, προκειμένου να καλύψει τις βασικές διαστάσεις του θέματος που μελετά. Ωστόσο, οι συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν με ευελιξία από την πλευρά της ερευνήτριας προκειμένου να διασφαλιστεί ελευθερία αναφορών σε θέματα εκτός του οδηγού που άξιζαν να ερωτηθούν και να αναλυθούν περαιτέρω. Ο δομημένος οδηγός της συνέντευξης περιελάμβανε τις ακόλουθες ερωτήσεις προς τους δημοσιογράφους:

1. Τι σημαίνει για εσάς η ενδοοικογενειακή (έμφυλη) βία; Κατά τη διάρκεια της επαγγελματικής σας πορείας, έχετε διαχειριστεί δημοσιογραφικές υποθέσεις που αφορούν στην ανάδειξη καταγγελιών για περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας;
2. Ποια θεωρείτε ότι είναι τα συνήθη χαρακτηριστικά των θυτών σε περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας;
3. Μπορείτε να σκεφτείτε ποια είναι τα συνήθη αίτια που ωθούν τους θύτες να ξεσπούν κακοποιητικά μέσα στο οικογενειακό τους περιβάλλον;

4. Πώς έχει επηρεάσει η πανδημία του Covid19 και το μέτρο του εγκλεισμού τα επίπεδα κινδύνου εκδήλωσης/ έξαρσης του φαινομένου της ενδοοικογενειακής βίας;
5. Σύμφωνα με την εμπειρία σας, υπήρξε αύξηση των καταγγελιών περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας κατά τη διάρκεια του εγκλεισμού και της κοινωνικής απομόνωσης;
6. Έχετε συναντήσει συγκεκριμένες μορφές βίας ή πρότυπα κακοποίησης να αυξάνονται ή να αλλάζουν κατά τη διάρκεια της πανδημίας;
7. Πόσο εφικτό θεωρείτε ότι ήταν για τα θύματα να καταγγείλουν τους θύτες μέσα στην περίοδο της κοινωνικής απομόνωσης και του εγκλεισμού;
8. Κατά την περίοδο εφαρμογής των περιοριστικών μέτρων εξαιτίας της πανδημίας του Covid19 αντιληφθήκατε τη διάθεση των δημόσιων υπηρεσιών, των ΜΚΟ ή άλλων ιδιωτικών οργανώσεων για τη δημοσιοποίηση ενημερωτικών δελτίων και εκστρατειών ευαισθητοποίησης της κοινής γνώμης για το φαινόμενο της ενδοοικογενειακής βίας;
9. Σύμφωνα με την εμπειρία σας, ποιος είναι ο ρόλος των ΜΜΕ κατά την προσέγγιση του φαινομένου της ενδοοικογενειακής βίας και πώς μπορούν να λειτουργήσουν τα ΜΜΕ ως μηχανισμοί πρόληψης ή/ και προστασίας των θυμάτων;

Πιο συγκεκριμένα, πραγματοποιήθηκαν οκτώ συνεντεύξεις με δημοσιογράφους που δραστηριοποιούνταν ενεργά κατά τη διάρκεια της πανδημίας του Covid19 σε ελληνικά ΜΜΕ τοπικής ή περιφερειακής εμβέλειας. Επιλέχθηκαν οι δημοσιογράφοι για την υλοποίηση της έρευνας, καθώς τα ΜΜΕ παίζουν δύναμι σημαντικό ρόλο μέσω του τρόπου που παρουσιάζουν το ζήτημα, καθώς και εξαιτίας του γεγονότος ότι έχουν άμεση επαφή με τους αρμόδιους φορείς και οργανισμούς που ελέγχουν και παρακολουθούν τις διαστάσεις και τις παραμέτρους του φαινομένου της ενδοοικογενειακής βίας. Βέβαια, για τη διεξαγωγή της παρούσας εμπειρικής έρευνας λήφθηκαν υπόψη κατά την επιλογή του δείγματος τα δημογραφικά και επαγγελματικά χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων (φύλο, ηλικία, επαγγελματική εμπειρία στη δημοσιογραφία), προκειμένου να υπάρξει μία όσο το δυνατόν καλύτερη αντιπροσώπευση του πληθυσμού. Πιο συγκεκριμένα, συμμετείχαν τέσσερις γυναίκες και τέσσερις άνδρες δημοσιογράφοι, το σύνολο των οποίων ανήκε στην ηλικιακή ομάδα από 29 έως 55 ετών, με 3 έως 20 χρόνια δημοσιογραφικής εμπειρίας. Η πλειονότητα των συνεντεύξεων έγινε εξ αποστάσεως με τη χρήση ψηφιακής

πλατφόρμας, ενώ δύο συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν δια ζώσης. Η διάρκεια της έρευνας δεν ξεπέρασε συνολικά τους δύο μήνες του Μαρτίου και του Απριλίου 2022.

3.4 Αποτελέσματα

Η ερευνήτρια, μετά την υλοποίηση των συνεντεύξεων και τη λεπτομερή απομαγνητοφώνηση των απαντήσεων των δημοσιογράφων προχώρησε στη διεξοδική και συστηματική ανάλυση των αποτελεσμάτων (θεματική ανάλυση περιεχομένου). Κύριος στόχος της πρώτης ανάγνωσης των κειμένων των συνεντεύξεων ήταν η καταγραφή βασικών θεματικών μέσα από σημεία των κειμένων που μιλούν για τα συγκεκριμένα ερευνητικά ερωτήματα της εργασίας. Η διαδικασία που ακολουθήθηκε ήταν κυκλική, με την ερευνήτρια να ξεκινά με την πρώτη συνέντευξη και στη συνέχεια, να χρησιμοποιεί το διάγραμμα των θεματικών της πρώτης συνέντευξης για την ανάγνωση των υπόλοιπων. Κατ' επέκταση, εντοπίστηκαν βασικές θεματικές μέσα σε όλα τα κείμενα των συνεντεύξεων, καθώς και προσδιορίστηκε ο τρόπος που συσχετίζονταν μεταξύ τους. Το αρχικό διάγραμμα των θεματικών εμπλουτίστηκε και αναδιαμορφώθηκε, προκειμένου να συμπεριληφθούν όλες οι εμπειρίες και οι απόψεις των δημοσιογράφων, με αποτέλεσμα να δημιουργηθούν εν τέλει κεντρικές θεματικές βάσει της εμπειρίας όλων. Μετά από την ολοκλήρωση αυτής της διαδικασίας, διαμορφώθηκε το τελικό διάγραμμα των κεντρικών θεματικών των συνεντεύξεων των δημοσιογράφων για το φαινόμενο της ενδοοικογενειακής βίας κατά τη διάρκεια της πανδημίας του Covid19.

Τα αποτελέσματα χωρίστηκαν σε πέντε μεγάλες θεματικές ενότητες. Η πρώτη θεματική ενότητα αφορά στον ορισμό της ενδοοικογενειακής (έμφυλης) βίας και στους θύτες περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας, η δεύτερη θεματική ενότητα στα αίτια του ξεσπάσματος της ενδοοικογενειακής βίας, η τρίτη θεματική ενότητα στη σχέση της πανδημίας με το φαινόμενο και στις νέες μορφές ενδοοικογενειακής κακοποίησης, η τέταρτη θεματική ενότητα στις καταγγελίες και στην ευαισθητοποίηση υπηρεσιών και κοινής γνώμης και τέλος, η πέμπτη θεματική ενότητα αφορά στον ρόλο των ΜΜΕ, στους τρόπους πρόληψης ή/ και προστασίας των θυμάτων και στις προσωπικές τους απόψεις. Οι θεματικές ενότητες απαντούν στους βασικούς ερευνητικούς στόχους. Στην τελική ανάλυση των αποτελεσμάτων δεν συμπεριλαμβάνονται αντιλήψεις και πλευρές της εμπειρίας των δημοσιογράφων που, σύμφωνα με τη διακριτική άποψη της

ερευνήτριας, δε σχετίζονταν με τον ερευνητικό σκοπό ή δεν αποτυπώνονταν με σαφήνεια από τους συμμετέχοντες δημοσιογράφους.

Σκοπός των πρώτων ερωτήσεων της συνέντευξης είναι η ανάδειξη των προσωπικών απόψεων των δημοσιογράφων σχετικά με το προς μελέτη φαινόμενο, καθώς και ο εμπλουτισμός της βιβλιογραφίας με εναλλακτικούς ή νέους ορισμούς του φαινομένου.

Εξετάζοντας τις απαντήσεις των συμμετεχόντων δημοσιογράφων ως προς τη σημασία που αποδίδουν στο φαινόμενο της ενδοοικογενειακής βίας, καταδεικνύεται η κυρίαρχη αντίληψη ότι η ενδοοικογενειακή βία αποτελεί μία κακοποιητική κατάσταση που εκδηλώνεται με πλήθος μορφών βίας. Τα θύματα περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας βιώνουν στρεσογόνες συνθήκες, εκτίθενται σε αυξημένο κίνδυνο της σωματικής και ψυχοσυναισθηματικής τους ακεραιότητας, ενώ βγαίνουν από μία κατάσταση ασφάλειας. Πιο συγκεκριμένα, ο Σ3 και ο Σ8 χρησιμοποίησαν τον νομικό ορισμό για τον χαρακτηρισμό της ενδοοικογενειακής βίας, αναφέροντας τον όρο της καταπάτησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την ύπαρξη κινδύνων εναντίον της σωματικής ακεραιότητας γυναικών και παιδιών μέσα στο οικογενειακό περιβάλλον (Σ8: «[...] πράξεις που ταράζουν την ομοιότητα του οικογενειακού περιβάλλοντος»). Η Σ4 χαρακτήρισε τις πράξεις της ενδοοικογενειακής βίας ως απόρροια συμπεριφορών καταναγκασμού και διαρκούς ελέγχου (Σ4: «[...] περιλαμβάνει πράξεις εξαναγκασμού, εκφοβισμού, απειλής ή επιβολής ακραίων περιορισμών που ασκούνται αυταρχικά και βίαια μεταξύ συζύγων ή εναντίον των παιδιών»). Ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι απαντήσεις της Σ2 και του Σ5 που εμπλέκουν τους όρους «δυνατός» και «αδύναμος», αναφέροντας ότι οι δυνατοί θύτες επιβάλλονται προς τα αδύναμα θύματα, καθώς διακρίνονται από την έλλειψη σεβασμού όσον αφορά στην αξιοπρέπεια και στην αυτοδιάθεση των ατόμων (Σ2: « [...] είναι η έκφραση της διαχρονικά επικρατούσας ανισότητας στις σχέσεις ισχύος μεταξύ ανδρών και γυναικών, που οδηγεί στη βίαιη κυριαρχία των δυνατών ανδρών επί των αδύναμων γυναικών, με αποτέλεσμα την αρνητική επίδραση στη σωματική και ψυχοσυναισθηματική υγεία των γυναικών»).

Και οι οκτώ δημοσιογράφοι ανέφεραν ότι είχαν διαχειριστεί ειδησεογραφικά θέματα με περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας, ενώ η Σ7 δήλωσε ότι συμμετέχει εθελοντικά σε δομή κοινωνικής υπηρεσίας που φιλοξενεί κακοποιημένες γυναίκες (Σ7: «απασχολούμαι εθελοντικά σε καταφύγιο κακοποιημένων γυναικών του Εθνικού Κέντρου Αλληλεγγύης, όπου παρέχεται κοινωνική και ψυχολογική υποστήριξη, διασύνδεση με τους αρμόδιους φορείς και οργανισμούς προστασίας των θυμάτων βίας»).

Μάλιστα, οι Σ1, Σ2, Σ5, Σ6 και Σ7 ανέφεραν ότι έχουν καλύψει αστυνομικό ρεπορτάζ για τις τελευταίες γυναικοκτονίες που συνέβησαν στην Ελλάδα (Σ7: *«πλέον η γυναικοκτονία συνιστά διακριτό έγκλημα που τα προηγούμενα χρόνια συγκαλυπτόταν από τους όρους των εγκλημάτων τιμής ή πάθους»*).

Αναφορικά με την ερώτηση ως προς τα συνήθη χαρακτηριστικά των θυτών περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας, παρατηρήθηκε ομόφωνη αναφορά ότι κυρίως οι θύτες είναι οι σύζυγοι, οι σύντροφοι ή οι πατέρες μέσα στο περιβάλλον των οικογενειών (Σ2: *«στο γενικό μέρος του πληθυσμού, το αντρικό φύλο παρουσιάζει τις περισσότερες πιθανότητες να εκδηλώσει επιθετική και βίαιη συμπεριφορά [...]»*). Φυσικά, οι περισσότεροι συμμετέχοντες, εκτός από τον Σ5, πρόσθεσαν ότι θύτες ενδοοικογενειακής βίας μπορεί να είναι οι μητέρες, τα ενήλικα παιδιά των οικογενειών ή τα παιδιά εφηβικής ηλικίας (Σ4: *«μεταξύ των ατόμων με ψυχιατρικές διαταραχές, άνδρες και γυναίκες, ενδέχεται να βρίσκονται σε θέση κινδύνου εμφάνισης επιθετικής συμπεριφοράς»*). Για τους δημοσιογράφους του δείγματος, τα παιδιά-θύτες μιμούνται τις κακοποιητικές συμπεριφορές που βιώνουν μέσα στο οικείο οικογενειακό και κοινωνικό περιβάλλον (Σ3: *«τα παιδιά-θύτες τυχάνει να βιώνουν βίαιες καταστάσεις με άσχημες διαστάσεις, μη διαχειρίσιμες [...]»*). Η Σ7 ανέφερε στην απάντησή της ότι θύτης ενδοοικογενειακής βίας είναι οποιοσδήποτε συγγενής ή στενός φίλος μπορεί να βιαιοπραγήσει εναντίον των παιδιών μίας οικογένειας. Κοινό σημείο των απαντήσεων είναι ότι οι θύτες αποκτούν αρνητικό χαρακτήρα στο μυαλό των θυμάτων τους, καθώς προσδιορίζονται ως άτομα με υποτιμητικές συμπεριφορές και πράξεις απαξίωσης προς τα μέλη της οικογένειας τους (Σ7: *«τα τραγικά πρόσωπα στις σχέσεις αλληλεπίδρασης των περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας είναι τα θύματα, τα οποία δέχονται τη συναισθηματική εκτόνωση των θυτών»*). Βέβαια, οι Σ1, Σ3, Σ5, Σ7 και Σ8 αναφέρουν τα χαρακτηριστικά της προσωπικής ανασφάλειας και της χαμηλής αυτοεκτίμησης ως γνωρίσματα των θυτών ενδοοικογενειακής βίας (Σ7: *«παρατηρείται ένας επαναλαμβανόμενος τύπος θύτη που φαίνεται να εξαρτάται συναισθηματικά από τη σύντροφό του»*) (Σ3: *«οι θύτες συνήθως διακατέχονται από συναισθήματα φόβου, ζήλειας και άγχους μήπως εγκαταλειφθούν, με αποτέλεσμα να προβαίνουν σε τακτικές καταπίεσης, αυταρχισμού και βίας προς τις συζύγους τους ή/ και τα παιδιά τους»*). Ακόμα, οι Σ1, Σ2 και Σ6 συμφωνούν ότι οι θύτες αποτελούν χειριστικά άτομα που ελέγχουν την καθημερινότητα του οικογενειακού περιβάλλοντος, ενώ ο Σ5 προσθέτει το χαρακτηριστικό της ευθυνοφοβίας (Σ5: *«[...] χαρακτηριστικά που φαίνεται να αυξάνουν τις εξάρσεις βιαιότητας είναι, ανάμεσα σε άλλα, η απουσία ικανότητας*

ενσυναίσθησης και η άρνηση ανάληψης ευθυνών»). Όλοι οι δημοσιογράφοι συμφωνούν ότι οι θύτες μπορεί να προέρχονται από οποιοδήποτε κοινωνικοοικονομικό επίπεδο και μορφωτικό υπόβαθρο.

Οι δημοσιογράφοι αναγνώρισαν ως βασικότερο σύνθημα αίτιο που ωθεί τους θύτες να κακοποιήσουν μέλη της οικογένειάς τους είναι ο τρόπος ανατροφής τους, δηλαδή τα προσωπικά τους βιώματα κατά την αναπτυξιακή τους πορεία. Βέβαια, όλοι συμφώνησαν ως προς την ύπαρξη ψυχιατρικών διαταραχών (Σ7: «[...] οι θύτες κυριεύονται από ψυχοπαθολογικές συμπεριφορές και προσπαθούν με κάθε τρόπο να αποδείξουν το αντίθετο, με αποτέλεσμα σε στιγμές συναισθηματικής έκρηξης να στρέφονται έναντι των γυναικών με σωματική, σεξουαλική ή ψυχολογική κακοποίηση»). Παράλληλα, στις απαντήσεις των συμμετεχόντων περιλαμβάνονταν και επιπρόσθετα αίτια για το ξέσπασμα κακοποιητικών και βίαιων περιστατικών μέσα στο οικογενειακό περιβάλλον, όπως είναι η ζήλεια (Σ1, Σ4, Σ7), το πνευματικό επίπεδο των θυτών (Σ6), το στρες από την ύπαρξη οικονομικών προβλημάτων (Σ3, Σ5, Σ7, Σ8), το αίσθημα άρνησης για την αντιμετώπιση σημαντικών οικογενειακών προβλημάτων (Σ2: «η βία μπορεί να ξεκινήσει όταν συζητούνται θέματα που ενοχλούν τον σύζυγο – θύτη [...]»), το αίσθημα κατωτερότητας των θυτών απέναντι στο δυναμικό και ισχυρό ταπεραμέντο των θυμάτων (Σ2: «οι θύτες αντιμετωπίζουν αίσθημα κατωτερότητας και μέσα από άσχημες κακοποιητικές πράξεις αισθάνονται δύναμη και πως υπερτερούν συγκριτικά με το θύμα τους»).

Στη δεύτερη ομάδα ερωτήσεων της συνέντευξης, οι δημοσιογράφοι κλήθηκαν να απαντήσουν ως προς το κατά πόσο και με ποιον τρόπο η πανδημία του κορωνοϊού σχετίζεται με την εκδήλωση ή/ και την έξαρση περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας. Ομόφωνα οι δημοσιογράφοι έδωσαν καταφατική απάντηση, δηλώνοντας ότι το φαινόμενο της ενδοοικογενειακής βίας αυξήθηκε στην περίοδο της κοινωνικής απομόνωσης και του εγκλεισμού (Σ1: «σε όλες τις ευρωπαϊκές χώρες τα lockdowns τα θύματα περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας παρέμεναν από φόβο αναγκαστικά μαζί με τους θύτες – κακοποιητές τους, χωρίς να βρίσκουν την ευκαιρία να αναζητήσουν βοήθεια»).

Οι περισσότεροι συμμετέχοντες αναφέρθηκαν στην αύξηση πολλαπλάσιων κλήσεων και προσφυγών κακοποιημένων γυναικών στις τηλεφωνικές γραμμές υποστήριξης, αλλά και στην αύξηση των κλήσεων βοήθειας προς τις υπηρεσίες της αστυνομίας και της κοινωνικής πρόνοιας, αλλά και των κλήσεων καταγγελίας περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας από γείτονες-μάρτυρες. Οι Σ1, Σ3, Σ4, Σ6 και

Σ8 αποδίδουν την αύξηση των εκδηλωμένων περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας στην αδυναμία των ατόμων να εκτονώσουν τη ψυχοσυναισθηματική τους ένταση (Σ8: «η ψυχολογική αγωνία και αβεβαιότητα ως απόρροια του παρατεταμένου εγκλεισμού μαζί με την εξελισσόμενη αναγκαστική αδράνεια, αίσθηση απογοήτευσης και πλήξης οδηγεί στη δυσλειτουργία των προσωπικών σχέσεων, σε ψυχοσωματικά προβλήματα [...], στη μείωση της ψυχικής ανθεκτικότητας»). Ταυτόχρονα, οι δημοσιογράφοι αναφέρουν ότι οι παράγοντες της οικονομικής αβεβαιότητας, της κοινωνικής αποστασιοποίησης από το ευρύτερο οικογενειακό και φιλικό περιβάλλον και της δυσκολίας πρόσβασης των θυμάτων σε ένα υποστηρικτικό πλαίσιο προστασίας συσχετίζονται με την έξαρση του φαινομένου κατά τη διάρκεια της πανδημίας (Σ6: «πώς μπορούσαν οι γυναίκες που ζούσαν εκ των προτέρων εγκλειστές με τον θύτη – κακοποιητή τους να ζητήσουν βοήθεια στο πρόβλημά τους [...]). Η Σ7, αναφέροντας εκ νέου τον ρόλο της ως εθελόντρια σε δομή υποστήριξης κακοποιημένων γυναικών, δήλωσε ότι συγκριτικά με την προηγούμενη περίοδο πριν την πανδημία, οι καταγγελίες σημείωσαν αξιοσημείωτη αύξηση.

Σε συνδυασμό με την παραπάνω ερώτηση, οι δημοσιογράφοι ρωτήθηκαν επίσης για τις μορφές βίας ή τα πρότυπα κακοποίησης που μπορεί να αλλάζουν κατά τη διάρκεια της πανδημίας. Λίγο πολύ οι περισσότεροι εξέφρασαν την άποψη ότι ο εγκλεισμός λειτούργησε καταλυτικά για την ανάδειξη των ψυχοπαθολογικών χαρακτηριστικών των θυτών, οι οποίοι ξέσπασαν μέσω πράξεων και συμπεριφορών συναισθηματικής βίας προς τα μέλη της οικογένειάς τους (Σ1, Σ3, Σ5, Σ6, Σ7, Σ8) (Σ6: «η πανδημία αποτέλεσε το ιδανικό σενάριο άσκησης και επιβολής της βίας του ελέγχου καθώς σταμάτησε πλέον να υπάρχει κοινωνική ζωή, ενώ η εργασία γινόταν αποκλειστικά από τον χώρο του σπιτιού»). Ακόμα, τα περιστατικά σωματικής κακοποίησης φαίνεται να αυξήθηκαν εν μέσω της πανδημίας, σύμφωνα με την εμπειρία των συμμετεχόντων δημοσιογράφων (Σ2, Σ4) (Σ4: «[...] έξαρση της σωματικής βίας ως βίαιο επακόλουθο της αυστηρής ελεγκτικής συμπεριφοράς»).

Στη συνέχεια, οι δημοσιογράφοι ρωτήθηκαν για το πόσο εφικτό ήταν τα θύματα ενδοοικογενειακής βίας να προχωρήσουν στην καταγγελία της βίας που υπέστησαν κατά τη διάρκεια της κοινωνικής απομόνωσης και του εγκλεισμού. Οι δημοσιογράφοι Σ2, Σ3, Σ4, Σ6, Σ7 και Σ8 ανέφεραν ότι, αναλαμβάνοντας να συντάξουν ενημερωτικά άρθρα για το φαινόμενο της ενδοοικογενειακής βίας στην Ελλάδα κατά την περίοδο της πανδημίας, ήρθαν σε επαφή με το δίκτυο τηλεφωνικής γραμμής ενδοοικογενειακής βίας, όπως και με το δίκτυο τηλεφωνικής ψυχοσυναισθηματικής υποστήριξης που

εδραιώθηκε εξαιτίας της πανδημίας του Covid19. Μέσα από την επαφή αυτή, παρατήρησαν ότι υπήρξαν κλήσεις που συνδέονταν με την αναζήτηση πληροφοριών, πόρων και υπηρεσιών συναισθηματικής ή άλλης στήριξης, προκειμένου να ξεφύγουν από τις αδιέξοδες καταχρηστικές σχέσεις που βίωναν μέσα στο οικογενειακό περιβάλλον (Σ8: *«οι τηλεφωνικές γραμμές υποστήριξης φαίνεται ότι δέχθηκαν τον περισσότερο φόρτο καταγγελιών, καθώς τα περιοριστικά μέτρα εξαιτίας της πανδημίας, όπως και ο συνεχής φόβος για την ελεγκτική βία του θύτη δυσκόλευαν τη μετάβαση των θυμάτων στις ανάλογες υπηρεσίες προστασίας»*). Πιο συγκεκριμένα, οι Σ2, Σ4, Σ6 και Σ7 δήλωσαν ότι ενημερώθηκαν για τον υπερδιπλασιασμό των καταγγελιών, όπως και για την ύπαρξη διαφορετικών κατηγοριών προσφυγής: *«θήματα περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας», «συγγενείς και φίλοι μάρτυρες περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας» και «αναζήτηση συμβουλών και ενημέρωσης»*.

Η έρευνα ολοκληρώνεται με τις ερωτήσεις που απευθύνονται στους δημοσιογράφους και αφορούν στην κατάθεση της προσωπικής τους άποψης και εμπειρίας σχετικά με τις δράσεις και τη διάθεση των δημόσιων υπηρεσιών, των ΜΚΟ ή άλλων ιδιωτικών οργανώσεων για τη δημοσιοποίηση ενημερωτικών δελτίων και εκστρατειών ευαισθητοποίησης της κοινής γνώμης, αλλά και σχετικά με τον ρόλο των ΜΜΕ απέναντι στο φαινόμενο της ενδοοικογενειακής βίας.

Εδώ, οι απόψεις τείνουν να εκφράζουν μία σχετική συμφωνία, με μικρές διαφοροποιήσεις μεταξύ των απαντήσεων. Πιο συγκεκριμένα, οι Σ1, Σ2, Σ5, Σ7 και Σ8 κατέληξαν σε όμοιες απαντήσεις, δηλώνοντας αφενός, ότι το θεσμικό και νομοθετικό πλαίσιο θα πρέπει να ενισχυθεί και να επαναπροσδιοριστεί προκειμένου να συμβαδίζει με τον μετασχηματισμό των κοινωνικών αναγκών και αφετέρου, ότι θα πρέπει να αναγνωριστεί από τους αρμόδιους φορείς και οργανισμούς η ανάγκη εμπλουτισμού των καμπανιών ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης της κοινής γνώμης (Σ2: *«οι νόμοι οφείλουν να ακολουθούν τον προσανατολισμό και την αναδιαμόρφωση των κοινωνικών αναγκών»*, Σ5: *«το νομοθετικό πλαίσιο έχει επαρκείς διατάξεις για την πρόληψη/ αντιμετώπιση του φαινομένου, ωστόσο τα θέματα ενημερώνονται ελλιπώς και δε γνωρίζουν το πλαίσιο που μπορεί να τους προστατεύσει»*). Όλοι οι δημοσιογράφοι ανέφεραν ότι επίκεντρο των ενεργειών ενημέρωσης κατά την περίοδο της έξαρσης της πανδημίας του κορωνοϊού ήταν η δημιουργία εκστρατειών μετάδοσης πληροφοριών για την προστασία και την ασφάλεια των πολιτών, όσον αφορά στον κίνδυνο ασθένειας τους, παρά εκστρατειών ενημέρωσης για βαθιά κοινωνικά προβλήματα (Σ7: *«τα Μέσα πολλές φορές ζήτησαν και προέβαλαν την αναγκαιότητα και την υποχρέωση των πολιτών*

να παραμείνουν σπίτι, παραγνωρίζοντας το γεγονός ότι δεν έχουν όλοι και ιδιαίτερα, όλες το προνόμιο να ζουν σε έναν ασφαλές οικογενειακό χώρο»). Γενικά, οι συμμετέχοντες δημοσιογράφοι συμφώνησαν ότι τα ΜΜΕ λειτουργούν ως ισχυροί πληροφοριοδότες της κοινής γνώμης, δύναμη που μπορούν να αξιοποιήσουν για τη μετάδοση μηνυμάτων ευαισθητοποίησης (Σ5: «την περίοδο του γενικού απαγορευτικού η δράση για το εθνικό πρόγραμμα πρόληψης και καταπολέμησης της βίας κατά των γυναικών συστηματοποιήθηκε με την προώθηση ενημέρωσης μέσα από τα ΜΜΕ και τη συνεργασία με λοιπούς φορείς της κοινωνίας πολιτών»). Βέβαια, οι Σ3, Σ4 και Σ7 εξέφρασαν την άποψη ότι τα ΜΜΕ επηρεάζουν τις στάσεις των πολιτών, δημιουργώντας την αίσθηση του φόβου, αλλά και της αδυναμίας αντίδρασης τους όταν βρεθούν αντιμέτωποι με περιστατικά βίας, καθώς εστιάζουν στην ανάδειξη των χαρακτηριστικών της θυματοποίησης, παρά στον προσδιορισμό των μηχανισμών προστασίας και πρόληψης (Σ7: «κρίσιμης σημασίας είναι η χρήση της σωστής ορολογίας από εμάς τους δημοσιογράφους προκειμένου να μη θυματοποιούνται εκ νέου οι γυναίκες με τη γλώσσα που χρησιμοποιούμε και να μην αναπαράγουμε κοινωνικά στερεότυπα με αρνητικό ρόλο»).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΕΡΕΥΝΑΣ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΕΡΕΥΝΑ

Στην παρούσα πτυχιακή εργασία επιχειρείται η μελέτη της ενδοοικογενειακής βίας κατά την περίοδο της πανδημίας του Covid19 και η επίδραση που δέχτηκε το φαινόμενο από την εφαρμογή των περιοριστικών μέτρων του εγκλεισμού και της κοινωνικής απομόνωσης. Το ξέσπασμα της νόσου του Covid19 έχει επηρεάσει όχι μόνο τη σωματική υγεία, αλλά και την ψυχική υγεία και την ψυχολογική ευεξία (Cielo et al., 2021). Συγκεκριμένα, τα μηνύματα «Μένουμε σπίτι» και «Κοινωνική απόσταση» μπορεί να ήταν ανεκτά την πρώτη περίοδο της καραντίνας, αλλά στη συνέχεια, επειδή συνεχίστηκαν για αρκετούς μήνες, δημιούργησαν ψυχολογικές επιπτώσεις σε διάφορους βαθμούς με αυξημένο επιπολασμό εκδήλωσης συμπτωμάτων κατάθλιψης και άγχους (Pillay & Barnes, 2020). Λαμβάνοντας ως δεδομένο ότι τα περιοριστικά μέτρα, που ορίστηκαν εξαιτίας των συνθηκών της πανδημίας, οδήγησαν στην αναμόρφωση σημαντικών πτυχών της καθημερινής ζωής, αναδεικνύεται η ανάγκη διερεύνησης του βαθμού που τα μέτρα αυτά λειτούργησαν ως επιπρόσθετοι παράγοντες κινδύνου για την έξαρση περιστατικών της ενδοοικογενειακής βίας.

Αρχικά, η έρευνα αποδεικνύει ότι η αύξηση της ενδοοικογενειακής βίας εν μέσω της πανδημίας σχετίζεται άμεσα με τις συνθήκες της πανδημίας ή ακόμα οφείλεται εξ ολοκλήρου στον εγκλεισμό και στην απομόνωση των ατόμων. Όπως φαίνεται και από την προειδοποίηση που είχε εκδώσει ο ΟΗΕ για τους πρώτους μήνες του έτους 2020 σχετικά με την αυξανόμενη συχνότητα βίας κατά των γυναικών σε παγκόσμιο επίπεδο (French National Academy of Medicine, 2020), οι συνθήκες στην ζωή των ατόμων εξαιτίας της πανδημίας του Covid19 αποτέλεσαν μία ειδική κατάσταση έκτακτης ανάγκης και σοβαρής κρίσης δημιουργώντας στα άτομα έντονα αισθήματα ανασφάλειας και κάνοντας τα θύματα ενδοοικογενειακής βίας περισσότερο εύάλωτα χωρίς ευκαιρίες διαφυγής. Φαίνεται ότι τόσο οι οικονομικές προκλήσεις όσο και η αναστολή οποιωνδήποτε δραστηριοτήτων εξαιτίας της ανάγκης προστασίας από τον κορωνοϊό παίζουν συγκεκριμένο ρόλο ή λειτουργούν ως αφορμή εκδήλωσης περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας. Όπως φαίνεται και μέσα από τα αποτελέσματα της βιβλιογραφικής επισκόπησης, οι αρνητικές συνθήκες κατά τη διάρκεια της πανδημίας, οδηγούν μεταξύ άλλων στη διαρκή συμβίωση με τον δράστη της ενδοοικογενειακής βίας, στο άγχος της απώλειας μιας εργασίας ή πηγής εισοδήματος

και κατά πάσα πιθανότητα, στην αύξηση της κατανάλωσης αλκοόλ και ναρκωτικών, με αποτέλεσμα στην απότομη αύξηση της βίας μέσα στο οικογενειακό περιβάλλον. Ως αποτέλεσμα, οι προσπάθειες ελαχιστοποίησης του κινδύνου της πανδημίας του Covid19 φαίνεται να μεγιστοποιούν τις απειλές για τη ζωή και την υγεία των ανθρώπων (Wilanowska, 2021).

Ακόμα ένα εύρημα της παρούσας έρευνας είναι η ανάδειξη του πολλαπλασιασμού τηλεφωνικών αιτημάτων βοήθειας ή καταγγελιών προς τις αρμόδιες υπηρεσίες και δομές προστασίας. Βέβαια, διατυπώθηκε και η άποψη ότι τα θύματα υπήρξαν το ίδιο ενεργά με την περίοδο πριν την πανδημία, εξαιτίας της δυσλειτουργίας των υπηρεσιών ή της ελλιπούς ενημέρωσης τους και ευαισθητοποίησης του κοινού από φορείς, όπως είναι τα ΜΜΕ. Γενικότερα, η βιβλιογραφία καταδεικνύει ότι τα Μέσα εξυπηρετούν την ενημέρωση και την ευαισθητοποίηση του κοινού για κοινωνικά φαινόμενα με αποτέλεσμα την ενίσχυση των δράσεων πρόληψης εμφάνισής τους (Lahe, 2011). Σε διάφορες χώρες του κόσμου, τα ΜΜΕ φαίνεται να κατανόησαν τη σχέση μεταξύ του φαινομένου της κοινωνικής απομόνωσης και των καταστάσεων κρίσης και βιαιοπραγίας, προσφεύγοντας στην αξιολόγηση της επίδρασης της πανδημίας του Covid19 στην ενδοοικογενειακή βία και στέλνοντας μηνύματα για την άμεση και ουσιαστική δράση (Bright, Burton & Kosky, 2020).

Η εμπειρική έρευνα καταδεικνύει ότι οι θύτες περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας φαίνεται να χρησιμοποίησαν την έξαρση της πανδημίας του κορωνοϊού και τα σχετικά μέτρα περιορισμού της κυκλοφορίας, εγκλεισμού στο σπίτι και κοινωνικής απομόνωσης ως εργαλεία για την αύξηση καταναγκαστικών και ελεγκτικών συμπεριφορών. Όπως σημειώνεται και στους ορισμούς του φαινομένου, η ενδοοικογενειακή βία εκδηλώνεται σε πολλές περιπτώσεις ως μία επαναλαμβανόμενη βίαη και εξουσιαστική συμπεριφορά με τη μορφή της επίδειξης εξουσίας και της άσκησης ελέγχου (Aziz et al., 2018· Hoseinnezhad et al., 2020). Στην περίοδο της πανδημίας, οι συνθήκες είχαν ως αποτέλεσμα την επιβολή καταπιεστικών και κακοποιητικών τους συμπεριφορών μέσω οικονομικών περιορισμών, καταδιώξεων, συναισθηματικής παρενόχλησης, ελέγχου και αυστηρής απομόνωσης από την πλευρά των θυτών προς τα θύματα της ενδοοικογενειακής βίας. Η εφαρμογή των περιοριστικών μέτρων φαίνεται να λειτούργησε ως το υπόβαθρο για την ενίσχυση της ανάπτυξης περιστατικών βίας ως προς τη σωματική και συναισθηματική ακεραιότητα των θυμάτων, εντείνοντας τη σοβαρότητα του κοινωνικού προβλήματος, οι πραγματικές διαστάσεις του οποίου διαφεύγουν των υφιστάμενων μελετών. Η έλλειψη

κατανόησης του μεγέθους της ενδοοικογενειακής βίας, των αιτιών και των συνεπειών της, καθώς και των τάσεων και των προτύπων μεταξύ των πολιτισμών, εμποδίζει την ανάπτυξη προσπαθειών για την αντιμετώπιση της (Idris et al., 2018).

Παρόλο που έχει τεκμηριωθεί μία τεράστια και δυναμική ανταπόκριση των ΜΜΕ στις επιπτώσεις της πανδημίας του Covid19 στην κανονικότητα της κοινωνίας, υπάρχει η ανάγκη για τη συνεχή υποστήριξη των ΜΜΕ στη διάδοση εκστρατειών ευαισθητοποίησης της κοινής γνώμης τόσο για τις υποκείμενες διαστάσεις που αυξάνουν τον κίνδυνο αύξησης εμφάνισης του φαινομένου της ενδοοικογενειακής βίας όσο και για τις δομές/ υπηρεσίες που είναι διαθέσιμες για υποστήριξη των θυμάτων. Όπως επισημαίνεται στη βιβλιογραφία, στόχος των τρόπων αντιμετώπισης του φαινομένου είναι η ανάληψη πρωτοβουλιών πρόληψης μέσα από πολιτικές, υπηρεσιακές και κοινωνικές παρεμβάσεις σε κάθε πλαίσιο της καθημερινότητας (Καρατράντος, 2020). Βέβαια, τα μέτρα της κοινωνικής αποστασιοποίησης έχουν λειτουργήσει ανασταλτικά απέναντι σε πολλές προσπάθειες πρωτογενών δράσεων πρόληψης και ενημέρωσης του κοινού, με αποτέλεσμα τα ΜΜΕ να έρχονται να καλύψουν αυτό το κενό. Τέλος, εκτός από τα έντυπα, τηλεοπτικά και ηλεκτρονικά ΜΜΕ, η πολιτεία και οι λοιποί οργανισμοί οφείλουν να αναγνωρίσουν τον ζωτικό ρόλο των ψηφιακών μέσων κοινωνικής δικτύωσης για την αύξηση της προσοχής στο φαινόμενο της ενδοοικογενειακής βίας. Η βιβλιογραφία αναδεικνύει την αναγκαιότητα συνεργασίας των κοινωνικών υπηρεσιών, των ΜΜΕ, της πολιτείας, των οργανώσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των φορέων δημόσιας υγείας, εκπαίδευσης και δικαιοσύνης για την υπεράσπιση των δικαιωμάτων και την εξάλειψη της βίας μέσα στο οικογενειακό περιβάλλον (Pinheiro, 2006· WHO, 2012).

Όσον αφορά στους περιορισμούς της παρούσας έρευνας, αξίζει να σημειωθούν οι δυσκολίες που ενδεχομένως ανακύπτουν καθώς η ερευνήτρια δε μπορεί να ξέρει εάν οι απαντήσεις των συμμετεχόντων ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα των σκέψεων και των αντιλήψεων τους, εφόσον οι ίδιοι οι ερωτώμενοι επιλέγουν τι θα πουν και τι θα αποσιωπήσουν κατά τη συνέντευξη. Επίσης, στο πλαίσιο σχεδιασμού της έρευνας υπήρξαν δυσκολίες κατά την αναζήτηση του δείγματος της έρευνας, καθώς ορισμένοι δημοσιογράφοι που προσεγγίστηκαν εξ αρχής είτε διατύπωσαν τις επιφυλάξεις τους είτε δήλωσαν άγνοια για το υπό μελέτη θέμα. Παρόλο που έχουμε περιγράψει προκαταρκτικά ευρήματα από την ανάλυσή της εμπειρικής έρευνας σχετικά με τη λειτουργία των ΜΜΕ ως προς την προσέγγιση της ενδοοικογενειακής βίας εν μέσω της πανδημίας του Covid19, μία περαιτέρω και πλήρης ανάλυση

περιεχομένου των άρθρων, του σκοπού, των μηνυμάτων και των αντιληπτών τους αποτελεσμάτων μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως επέκταση των προκαταρκτικών παρατηρήσεων. Η συνεχής έρευνα θα απαιτήσει μακροπρόθεσμη τεκμηρίωση και ανάλυση και αναμφίβολα θα εξελιχθεί, καθώς οι κοινωνικές επιπτώσεις του COVID-19 συνεχίζουν να εξελίσσονται.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική

- Agiadne, (2014-2020). Πρακτικός Αστυνομικός Οδηγός. Διαχείριση Περιστατικών Ενδοοικογενειακής Βίας κατά των Γυναικών, Ανάπτυξη και Ενίσχυση της Δια – Τομεακής Συνεργασίας.
- Βλάχου, Β. (2006). Η βία κατά των γυναικών – Ερευνητικά δεδομένα – σύγχρονοι προβληματισμοί. *Ποινική Δικαιοσύνη*, 471-475.
- Δουκάκου, Μ. (2020). *Η ενδοοικογενειακή βία ενόψει του κορωνοϊού (covid-19). Οι πολλές προκλήσεις του covid-19*. Τριμηνιαίο Ενημερωτικό Περιοδικό, Τεύχος 107.
- Ίσαρη, Φ., & Πουρκός, Μ. (2015). *Ποιοτική μεθοδολογία έρευνας*. Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών.
- Καρατράντος, Τ. (2020). *Αντιμετώπιση της Βίας κατά των Γυναικών*. Ελληνικό Ίδρυμα Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής, 1-7.
- Ξενίδου, Δ. (2016). *Καινοτόμες δράσεις για την πρόληψη και την καταπολέμηση της ενδοοικογενειακής και συντροφικής βίας στην Τοπική Αυτοδιοίκηση. Δημιουργία ψηφιακής πλατφόρμας συνηγορίας Easy-stop*. Διπλωματική εργασία, Διαπανεπιστημιακό Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Τοπική και Περιφερειακή Ανάπτυξη και Αυτοδιοίκηση», Κόρινθος.
- Πέτκογλου, Φ. (2016). *Η ενδοοικογενειακή βία ως κοινωνικό φαινόμενο, τα αίτια και η αντιμετώπιση της*. Διπλωματική εργασία, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Νομική Σχολή, Τομέας Ιστορίας, Φιλοσοφίας και Κοινωνιολογίας του Δικαίου, Θεσσαλονίκη .
- Χατζηγιαννάκης, Ο. (2021). *Πανδημία και γυναικοκτονία: η έμφυλη βία στην Ελλάδα. Ινστιτούτο Εναλλακτικών Πολιτικών*. Μελέτη, Πανεπιστήμιο Αθηνών.
- Χατζηφωτίου, Σ. (2005). *Ενδοοικογενειακή βία κατά των γυναικών και παιδιών: Διαπιστώσεις και προκλήσεις για την Κοινωνική Εργασία*. Θεσσαλονίκη: Τζιόλα.

Ξενόγλωσση

- AboKresha, S., Abdelkreem, E. & Elhameed Ali, R. (2021). Impact of COVID-19 pandemic and related isolation measures on violence against children in Egypt. *Journal of the Egyptian Public Health Association*, 96(11), 1-10.

- Agüero, J. (2021). COVID-19 and the rise of intimate partner violence. *World Development, 137*, 1-7.
- Andina, J., Tanara, M. & Wirahman, D. (2020). The Correlation between the Covid-19 Pandemic and Domestic Abuse Against Women: A Comparative Study Between Australia, Indonesia, and India. *International Relations Perspective: Impact on Global Dynamics, 1(2)*, 109-124.
- Anglade, B. & Escobar, J. (2021). *Effect of Violence against Women on Victims and their Children. Evidence from Central America, the Dominican Republic, and Haiti*, 1-37.
- Aziz, A., Idris, S., Ishak, M., Wahid, N. & Yazid, Z. (2018). Factors affecting domestic violence against women: a conceptual model and research propositions. *International Journal for Studies on Children, Women, Elderly and Disabled, 4*, 191-198.
- Baqutayan, S. M. S., Hassan, M. A. A., Hashim, A. B. A., Zaini, S. R. M. & Salleh, S. M. (2021). Does Domestic Violence in Malaysia is Increasing During The Pandemic? Factors and Policy Related. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences, 11(8)*, 579–592.
- Berthelon, M., Contreras, D., Kruger, D. & Palma, M. (2018). Violence during Early Childhood and Child Development. IZA Institute of Labor Economics, Initiated by Deutsch Post Foundation, 1-55.
- Bergman, S., Bjørnholt, M. & Helseth, H. (2021). Norwegian Shelters for Victims of Domestic Violence in the COVID-19 Pandemic – Navigating the New Normal. *Journal of Family Violence, 1-11*.
- Bourne, P., Palmer, A., Brady, B., Swaby, R., Malcolm, D., Fallah, J., Campbell, C., Foster, C. McLean, C. & White, M. (2021). An Evaluation of Domestic Violence against Jamaican Women during the Coronavirus Disease 19 (COVID-19) Pandemic. *International Journal of Collaborative Research on Internal Medicine & Public Health, 13(9)*, 19-31.
- Bright, C., Burton, C. & Kosky, M. (2020). Considerations of the impacts of COVID-19 on domestic violence in the United States. *Social Sciences & Humanities Open, 2(1)*.
- Brink, J., Cullen, P., Beek, K. & Peters, S. (2021). Intimate partner violence during the COVID-19 pandemic in Western and Southern European countries. *European Journal of Public Health, 31(5)*, 1058–1063.

- Brooks, S., Webster, K., Smith, L., Woodland, L., Wessely, S., Greenberg, N. & Rubin, G. (2020). *The psychological impact of quarantine and how to reduce it: rapid review of the evidence*. Department of Psychological Medicine, King's College London, 913-920.
- Chipare, M. (2021). The hidden monster of domestic violence during the COVID-19 pandemic in resource limited settings: a call to action. *Medical Journal of Zambia*, 48(1), 1-3.
- Chitashvili, M., Javakhishvili, N., Arutiunov, L., Tsuladze, L. & Chachanidze, S. (2010). *National research on domestic violence against women in Georgia*. Final report.
- Cielo, F., Ulberg, R. & Di Giacomo, D., (2021). Psychological Impact of the COVID-19 Outbreak on Mental Health Outcomes among Youth: A Rapid Narrative Review. *Int. J. Environ. Res. Public Health*, 18, 1-15.
- Devries, K., Knight, L., Petzold, M., Merrill, K., Maxwell, L., Williams, A., Cappa, C., Chan, K., Garcia-Moreno, C., Hollis, N., Kress, H., Peterman, A., Walsh, S., Kishor, S., Guedes, A., Bott, S., Riveros, B., Watts, C. & Abrahams, N. (2017). Who perpetrates violence against children? A systematic analysis of age specific and sex-specific data. *BMJ Paediatrics Open*.
- Ebert, C. & Steinert, J. (2021). Prevalence and risk factors of violence against women and children during COVID-19, Germany. *Bull World Health Organ*, 99, 429-438.
- Facchini, I.B.G. (2020). COVID-19 Lockdown and Domestic Violence: Evidence from Internet- Search Behavior in 11 Countries. *Documentos de Trabajo del CEDLAS*, 273
- Feder, G., Lucas d'Oliveira, A., Rishal, P. & Johnson, M. (2021) *Domestic violence during the pandemic - Healthcare systems have failed to respond adequately despite increased need globally*. Bristol Medical School 1-2.
- Fernandes, B., Biswas, U.N., Tan-Mansukhani, A., Vallejo, A. & Essau, C. (2020). The impact of COVID-19 lockdown on internet use and escapism in adolescents. *Revista de Psicología Clínica con Niños y Adolescentes*, 7(3), 59-65.
- French National Academy of Medicine, (2020). Impact of the Covid-19 pandemic on domestic violence. *Academie Natonale De Medecine*, 1-2.

- Gama, A., Pedro, A., Carvalho, M., Guerreiro, A., Duarte, V., Quintas, J., Matias, A., Keyngaert, I. & Dias, S. (2020). Domestic Violence during the COVID-19 Pandemic in Portugal. *Port Journal Public Health*, 38(1), 32–40.
- Ganley, A. (2000). *Understanding Domestic Violence*. Chapter 1, 15-45.
- Galić, N. (2016). *Practice guide: Domestic Violence. Addendum to the Judicial Benchbook: Considerations for Domestic Violence Case Evaluation in Bosnia and Herzegovina*.
- Hall, M. & Hearn, J. (2019). Physical violence and online violation: concepts, terminologies and comparison. *Journal of Gender Studies*.
- Hardin, E., & Khan-Hudson, A. (2005). Elder abuse – society’s dilemma. *Journal of the national medical association*, 97, 91-94
- Herrick, R., Thomas, S., Franklin, L., Godwin, M., Gnabasik, E. & Schroedel, R. (2019). *Physical violence and psychological abuse against female and male mayors in the United States. Politics, Groups, and Identities*.
- Hoseinnezhad, S., Elyasi, F. & Shahhosseini, Z., (2020). A Rapid Review on Domestic Violence as a Silent Consequence in Corona Time: A Double Pandemic. *European Journal of Environment and Public Health*, 5(1), 1-3.
- Huecker, M., King, K., Jordan, G. & Smock, W. (2021). *Domestic Violence*. StatPearls
- Idris, S., Aziz, N., Khalid, R., Nizar, N., Rasip, K. & Ayub, W. (2018). Causes and effects of domestic violence: a conceptual model on the performance at work. *International Journal for Studies on Children, Women, Elderly and Disabled*, 4, 199-207.
- Kadam, S. & Chaudhari, V. (2011). Domestic Violence against Woman: Past, Present, Future. *Journal Indian Acad Forensic Med.*, 33(3), 261-266.
- Khemthong, O. & Chutipongdech, T. (2021). Domestic violence and its impacts on children: A concise review of past literature. *Walailak Journal of Social Science*, 14(6), 1-12.
- Krug, E., Dahlberg, L., Mercy, J., Zwi, A. & Lozano, R. (2002). *World report on violence and health*. World Health Organization, Geneva.
- Kumar, S. & Devi, K. (2019). Domestic violence against women Indian perspective. *South Asian Law Review Journal*, 5, 98-109.
- Kumar, S., Stern, V., Subrahmanian, R., Sherr, L., Burton, P., Guerra, N., Muggah, P., Samms-Vaughan, M., Watts, C. & Mehta, S. (2017). Ending violence in childhood: a global imperative. *Psychology, Health & Medicine*, 22(1), 1-16.

- Lahe, D. (2011). Research on Abuse and Violence against the Elderly in a Family Setting. *Acta Technologica Dubnicae*, 1(2), 16-28.
- Liu, Y.C., Kuo, R.L & Shih, S.R. (2020). COVID-19: The first documented coronavirus pandemic in history. *Biomedical Journal*, 328 – 333.
- Mahmoud, N., Habib, N., Ibrahim, N., Gide, M. (2020). Assessment of domestic violence against elderly people in Mansoura city. *Port Said Scientific Journal of Nursing*, 7(2), 1-24.
- Majali S. & Alsrehan, H. (2019). The impact of family violence on the social and psychological development of the child. *Utopía y Praxis Latinoamericana*, 24(5), 199-207.
- Mia, A. (2020). Domestic violence against women has been declared as a ‘public health problem’ by international statutory authorities such as the World Health Organization. Covid-19 and domestic violence: The role of the media. *The Business Standard*, 1-6.
- Naik, I.B. & Naik, A.R. (2016). Domestic violence: its causes, consequences and preclusions strategies. *International Journal of Advance Research and Innovative Ideas in Education*, 2(2), 1697-1705.
- Nakyazze, B. (2020). Intimate Partner Violence during the COVID-19 Pandemic: An Impending Public Health Crisis in Africa. *The Anatolian Journal of Family Medicine*, 92-95.
- Nojomi, M. & Babae, E. (2020). Domestic violence challenge and COVID-19 pandemic. *Journal of Public Health Research*, 374-375.
- Onyeaka, H., Anumudu, C., TAI-Sharify, Z., Egele-Godswill, E. & Mbaegbu, P. (2021). COVID-19 pandemic: A review of the global lockdown and its far-reaching effects. *Science Progress*, 104(2), 1–18.
- Parkinson, D. (2019). Investigating the Increase in Domestic Violence Post Disaster: An Australian Case Study. *Journal of Interpersonal Violence*, 34(11), 2333-2362.
- Pearson, I., Butler, N., Yelgezekova, Z., Nihlen, A., Aguirre, I., Quigg, Z. & Stockl, H. (2021). Emerging responses implemented to prevent and respond to violence against women and children in WHO European member states during the COVID-19 pandemic: a scoping review of online media reports. *BMJ Open*, 11, 1-11.

- Pillay, A. & Barnes, B. (2020). Psychology and COVID-19: impacts, themes and way forward. *South African Journal of Psychology*, 50(2) 148–153.
- Pinheiro, P.S. (2010). *World report on violence against children*. Independent Expert for the United Nations Secretary-General’s Study on Violence against Children.
- Prati, G. & Mancini, A. (2021). The psychological impact of COVID-19 pandemic lockdowns: a review and meta-analysis of longitudinal studies and natural experiments. *Psychological Medicine* 51, 201–211.
- Rauhaus, B., Sibila, D. & Johnson, A. (2020). Addressing the Increase of Domestic Violence and Abuse During the COVID-19 Pandemic: A Need for Empathy, Care, and Social Equity in Collaborative Planning and Responses. *American Review of Public Administration*, 50(6-7) 668–674.
- Sacco, M., Caputo, F., Ricci, P., Sicilia, F., De Aloe, F., Bonetta, C., Cordasco, F., Scalise, C., Cacciatore, G., Zibetti, A., Gratteri, S. & Aquila, I. (2020). The impact of the Covid-19 pandemic on domestic violence: The dark side of home isolation during quarantine. *Medico-Legal Journal*, 88(2), 71–73.
- Semahegn, A. & Mengistie, B. (2015) Domestic Violence against Women and Associated Factors in Ethiopia: Systematic Review. *Reproductive Health*, 12(78), 1-12.
- Simon, J., Helter, T., White, R., Boor, C. & Laszewska, A. (2021). Impacts of the Covid-19 lockdown and relevant vulnerabilities on capability well-being, mental health and social support: an Austrian survey study. *BMC Public Health*, 1-12.
- Sri, A., Das, P., Gnanapragasam, S. & Persaud, A. (2021). COVID-19 and the violence against women and girls: ‘The shadow pandemic. *International Journal of Social Psychiatry*, 1–3.
- Sundarraju, S., Ragunathan S., Nallepalli, V. & Sankar, R., (2020). Covid-19 curfew and domestic violence – an initiative to shelter gender equality. *Journal of Critical Reviews*, 7(12), 1310-1314.
- Tittlová, M. & Papáček, P. (2018). Factors contributing to domestic violence. *International Journal of Entrepreneurial Knowledge*, 6(2), 117-124.
- Usher, K., Durkin, J., Martin, S., Vanderslott, S., Vindrola-Padros, C., Usher, L. & Jackson, D. (2021). Public Sentiment and Discourse on Domestic Violence During the COVID-19 Pandemic in Australia: Analysis of Social Media Posts. *Journal of Medical Internet Research*, 23(10), 1-11.

- Viero, A., Barbara, G., Montisci, M., Kustermann, K. & Cattaneo, C. (2021). Violence against women in the Covid-19 pandemic: A review of the literature and a call for shared strategies to tackle health and social emergencies. *Forensic Science International*, 319.
- VicHealth, (2017). *Violence against women in Australia. An overview of research and approaches to primary prevention*. Victorian Health Promotion Foundation, Melbourne, 1-28.
- WHO, (2012). *Intimate partner violence. Understanding and addressing violence against women*, 1-12.
- Wilanowska, M. (2021). Domestic violence during the Covid – 19 pandemic – Analysis of Legal Solutions Adopted by selected European countries. *Medicine, Law & Society*, 14(1), 95–118.
- Williamson, E., Lombard, N. & Brooks-Hay, O. (2020). Domestic violence and abuse, coronavirus, and the media narrative. *Journal of Gender-Based Violence*, 4(2), 289-294.
- Yaw, A. & Mohammed, A. (2013). Domestic Violence and its Effect on Women. *Electronic Journal*, 1-46.

Ηλεκτρονικές πηγές

- Βρετανική Πρεσβεία στην Αθήνα, (2021). *Ψηφιακή εκστρατεία ευαισθητοποίησης για την καταπολέμηση της ενδοοικογενειακής βίας από το Κέντρο Διοτίμα και τη Βρετανική Πρεσβεία στην Αθήνα*. Ανάκτηση 10/1/2022 από <https://www.gov.uk/government/news/469880.el>
- Δουλιώτης, Δ. (2018). *Ενδοοικογενειακή Βία εν μέσω της Πανδημίας (κορονοϊός)*. Ανάκτηση 10/1/2022 από <https://douliotis-law.com/posts/%CE%BA%CE%BF%CF%81%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CE%B9%CF%8C%CF%82-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CE%B5%CE%BD%CE%B4%CE%BF%CE%BF%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%B3%CE%B5%CE%BD%CE%B5%CE%B9%CE%B1%CE%BA%CE%AE-%CE%B2%CE%AF%CE%B1/>
- Ζερβός, Σ. (2020). *Η «πανδημία» της ενδοοικογενειακής βίας*. 1η Ετήσια Έκθεση για τη Βία κατά των Γυναικών, Ανάκτηση 10/1/2022 από

<https://www.neakriti.gr/article/life/1597186/i-pandimia-tis-endooikogeneiakis-vias/>

Μπαντή, Α. (2021). Εκτόξευση ενδοοικογενειακής βίας στην Ελλάδα εν μέσω κορωνοϊού. Ανάκτηση 10/1/2022 από

<https://balkansinsite.pollsandpolitics.gr/ektoxeysi-endooikogeneiakis-vias-st/>

Vazquez, J. & Ρούσσου, Κ. (2020). Αναμενόμενα χωρίς προηγούμενο: Λόγοι των Μέσων για τον Covid-19 και την ενδοοικογενειακή βία στο Μεξικό. Ανάκτηση 1/2/2022 από

<https://www.enainstitute.org/%CE%B1%CE%BD%CE%B1%CE%BC%CE%B5%CE%BD%CF%8C%CE%BC%CE%B5%CE%BD%CE%B1-%CF%87%CF%89%CF%81%CE%AF%CF%82-%CF%80%CF%81%CE%BF%CE%B7%CE%B3%CE%BF%CF%8D%CE%BC%CE%B5%CE%BD%CE%BF-%CE%BB%CF%8C%CE%B3%CE%BF%CE%B9/>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Απομαγνητοφώνηση συνέντευξης (Σ7)

1. Τι σημαίνει για εσάς η ενδοοικογενειακή (έμφυλη) βία; Κατά τη διάρκεια της επαγγελματικής σας πορείας, έχετε διαχειριστεί δημοσιογραφικές υποθέσεις που αφορούν στην ανάδειξη καταγγελιών για περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας;

«Η ενδοοικογενειακή βία φανερώνει τάσεις αύξησης και έντασης σε περιόδους συστηματικής και συνεχούς συνύπαρξης των μελών μίας δυσλειτουργικής οικογένειας. Ως αποτέλεσμα, θεωρείται εξαιρετικά ευκολότερο από τους θύτες να ασκούν βία για να ασκούν τη δύναμη και τον έλεγχο προς τα θύματα τους. Οι δράστες κακοποίησης πρόκειται να χρησιμοποιήσουν οποιαδήποτε συνθήκη για να κερδίσουν περισσότερο έλεγχο και εξουσία.

Προσωπικά, απασχολούμαι εθελοντικά σε καταφύγιο κακοποιημένων γυναικών του Εθνικού Κέντρου Αλληλεγγύης, όπου παρέχεται κοινωνική και ψυχολογική υποστήριξη, διασύνδεση με τους αρμόδιους φορείς και οργανισμούς προστασίας των θυμάτων βίας. Η ενδοοικογενειακή (έμφυλη) βία είναι φαινόμενο που συναντάται από παλιά στη χώρα μας, αλλά η περίοδος της πανδημίας του Covid19 οδήγησε στην αύξησή του. Φυσικά, φαίνεται ότι αυξήθηκε και ο αριθμός των γυναικοκτονιών, με την εμφάνιση ενός νέου εγκλήματος στο προσκήνιο ανά διαστήματα. Πλέον η γυναικοκτονία συνιστά διακριτό έγκλημα που τα προηγούμενα χρόνια συγκαλυπτόταν από τους όρους των εγκλημάτων τιμής ή πάθους.»

2. Ποια θεωρείτε ότι είναι τα συνήθη χαρακτηριστικά των θυτών σε περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας;

«Στις περισσότερες περιπτώσεις οι θύτες έχουν παραδοσιακές, στερεοτυπικές αντιλήψεις για τον ρόλο τους, πιστεύοντας στην ανωτερότητα και την υπεροχή τους μέσα στο οικογενειακό περιβάλλον. Είναι άτομα που δε θα αναλάβουν την ευθύνη των πράξεων τους, δικαιολογώντας τις πράξεις τους με το να τις αποδίδουν σε εξωγενείς παράγοντες.

Τα τραγικά πρόσωπα στις σχέσεις αλληλεπίδρασης των περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας είναι τα θύματα, τα οποία δέχονται τη συναισθηματική εκτόνωση των θυτών.

Συχνά, παρατηρείται ένας επαναλαμβανόμενος τύπος θύτη που φαίνεται να εξαρτάται συναισθηματικά από τη σύντροφό του και συνήθως, πρόκειται για άνδρες με χαμηλή αυτοεκτίμηση που προσπαθούν να αποδείξουν ότι μέσα από την εκδήλωση της βίαιης συμπεριφοράς τους και του έντονου αυταρχισμού τους ότι αξίζουν ως άνθρωποι, σύντροφοι, οικογενειάρχες.»

3. Μπορείτε να σκεφτείτε ποια είναι τα συνήθη αίτια που ωθούν τους θύτες να ξεσπούν κακοποιητικά μέσα στο οικογενειακό τους περιβάλλον;

«Οι θύτες κυριεύονται από ψυχοπαθολογικές συμπεριφορές και προσπαθούν με κάθε τρόπο να αποδείξουν το αντίθετο, με αποτέλεσμα σε στιγμές συναισθηματικής έκρηξης να στρέφονται έναντι των γυναικών με σωματική, σεξουαλική ή ψυχολογική κακοποίηση. Διακατέχονται συνήθως από τα χαρακτηριστικά της ζήλειας, της παρορμητικότητας, της χαμηλής ανοχής στη ματαίωση, της χαμηλής ανοχής στην κριτική των άλλων και από την ανάπτυξη επιφανειακών σχέσεων.»

4. Πώς έχει επηρεάσει η πανδημία του Covid19 και το μέτρο του εγκλεισμού τα επίπεδα κινδύνου εκδήλωσης/ έξαρσης του φαινομένου της ενδοοικογενειακής βίας;

«Οι πιθανότητες άσκησης βίας σε δυσλειτουργικές σχέσεις αυξάνεται δραματικά, καθώς τα μέλη μίας οικογένειας υποχρεούνται να συνυπάρχουν στην καθημερινότητά τους για πολύωρα χρονικά διαστήματα στο σπίτι. Επιπρόσθετα, έχουν να αντιμετωπίσουν τη διαχείριση αγχωδών διαταραχών είτε σχετικά με οικονομικές προκλήσεις είτε εξαιτίας ενδεχόμενης απώλειας του επαγγέλματός τους. Οι εντάσεις μέσα σε ένα τοξικό οικογενειακό περιβάλλον παράλληλα με τις επιπρόσθετες πιέσεις λόγω των έκτακτων περιοριστικών μέτρων ενδέχεται να οδηγήσουν στην εκ νέου πυροδότηση της βίας. Το πλαίσιο των συνθηκών εντείνει την εξουσία του δράστη, την απόκτηση μεγαλύτερου ελέγχου στη ζωή της οικογένειας και την αύξηση της σφοδρότητας της βίας. Εξάλλου, φαίνεται να αισθάνεται δικαιολογημένος για τα συναισθήματά του, με αποτέλεσμα να κλιμακώνει τις τακτικές απομόνωσης.»

5. Σύμφωνα με την εμπειρία σας, υπήρξε αύξηση των καταγγελιών περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας κατά τη διάρκεια του εγκλεισμού και της κοινωνικής απομόνωσης;

«Συγκριτικά με την προηγούμενη περίοδο πριν την πανδημία, οι καταγγελίες σημείωσαν αξιοσημείωτη αύξηση. Όπως ανέφερα και προηγουμένως, τη συγκεκριμένη περίοδο οι γυναίκες βρίσκονταν παγιδευμένες και χωρίς τη δυνατότητα να πάρουν αποφάσεις εξαιτίας της υπολειτουργίας φορέων και οργανισμών.»

6. Έχετε συναντήσει συγκεκριμένες μορφές βίας ή πρότυπα κακοποίησης να αυξάνονται ή να αλλάζουν κατά τη διάρκεια της πανδημίας;

«Ο εγκλεισμός λειτούργησε καταλυτικά για την ανάδειξη των ψυχοπαθολογικών χαρακτηριστικών των θυτών, οι οποίοι ξέσπασαν μέσω πράξεων και συμπεριφορών συναισθηματικής βίας προς τα μέλη της οικογένειάς τους. Οι θύτες κακοποίησης πιθανότατα χρησιμοποιούσαν την πανδημία για να ασκήσουν δύναμη και έλεγχο στις συντρόφους τους. Επιμένοντας στην παραπληροφόρηση σχετικά με την εξάπλωση του Covid19 μπορεί να απειλήσει, να τρομοκρατήσει, να στερήσει είδη πρώτης ανάγκης, να εμποδίσει την αναζήτηση ιατρικής βοήθειας ή να τη στιγματίσει θέτοντας περαιτέρω περιορισμούς.»

7. Πόσο εφικτό θεωρείτε ότι ήταν για τα θύματα να καταγγείλουν τους θύτες μέσα στην περίοδο της κοινωνικής απομόνωσης και του εγκλεισμού;

«Αναλαμβάνοντας να συντάξω ενημερωτικά άρθρα για το φαινόμενο της ενδοοικογενειακής βίας στην Ελλάδα κατά την περίοδο της πανδημίας, ήρθα σε επαφή με το δίκτυο τηλεφωνικής γραμμής ενδοοικογενειακής βίας, όπως και με το δίκτυο τηλεφωνικής ψυχοσυναισθηματικής υποστήριξης που εδραιώθηκε εξαιτίας της πανδημίας του Covid19. Παρατηρήθηκε ότι υπήρξαν κλήσεις που συνδέονταν με την αναζήτηση πληροφοριών, πόρων και υπηρεσιών συναισθηματικής ή άλλης στήριξης, προκειμένου τα θύματα να ξεφύγουν από τις αδιέξοδες καταχρηστικές σχέσεις που βίωναν μέσα στο οικογενειακό περιβάλλον. Βέβαια, πολλές φορές παράγοντες, όπως η διακοπή της λειτουργίας των κοινωνικών δικτύων προστασίας, η μειωμένη πρόσβαση στις υπηρεσίες υποστήριξης, οι περιορισμοί στις μετακινήσεις, η αποφυγή αναζήτησης φροντίδας

για σωματική βία, καθώς και η επακόλουθη δυσκολία του θύματος να φύγει από το σπίτι ή να ετοιμάσει ένα σχέδιο δράσης, μπορεί να αυξήσουν το αίσθημα του εγκλωβισμού, της καταπίεσης και της αβεβαιότητας.»

8. Κατά την περίοδο εφαρμογής των περιοριστικών μέτρων εξαιτίας της πανδημίας του Covid19 αντιληφθήκατε τη διάθεση των δημόσιων υπηρεσιών, των ΜΚΟ ή άλλων ιδιωτικών οργανώσεων για τη δημοσιοποίηση ενημερωτικών δελτίων και εκστρατειών ευαισθητοποίησης της κοινής γνώμης για το φαινόμενο της ενδοοικογενειακής βίας;

«Το θεσμικό και νομοθετικό πλαίσιο θα πρέπει να ενισχυθεί και να επαναπροσδιοριστεί προκειμένου να συμβαδίζει με τον μετασχηματισμό των κοινωνικών αναγκών και αφετέρου, να αναγνωριστεί από τους αρμόδιους φορείς και οργανισμούς η ανάγκη εμπλουτισμού των καμπανιών ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης της κοινής γνώμης.»

9. Σύμφωνα με την εμπειρία σας, ποιος είναι ο ρόλος των ΜΜΕ κατά την προσέγγιση του φαινομένου της ενδοοικογενειακής βίας και πώς μπορούν να λειτουργήσουν τα ΜΜΕ ως μηχανισμοί πρόληψης ή/ και προστασίας των θυμάτων;

«Τα Μέσα πολλές φορές ζήτησαν και προέβαλαν την αναγκαιότητα και την υποχρέωση των πολιτών να παραμείνουν σπίτι, παραγνωρίζοντας το γεγονός ότι δεν έχουν όλοι και ιδιαίτερα, όλες το προνόμιο να ζουν σε έναν ασφαλή οικογενειακό χώρο. Κρίσιμης σημασίας είναι η χρήση της σωστής ορολογίας από εμάς τους δημοσιογράφους προκειμένου να μη θυματοποιούνται εκ νέου οι γυναίκες με τη γλώσσα που χρησιμοποιούμε και να μην αναπαράγουμε κοινωνικά στερεότυπα με αρνητικό ρόλο.»